

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1995-1996

14 NOVEMBER 1995

**Wetsvoorstel strekkende om de procedure
voor het Hof van Cassatie te bespoedigen**

VERSLAG
NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE JUSTITIE
UITGEBRACHT
DOOR DE HEER **VANDEBERGHE**

Aan de werkzaamheden van de Commissie hebben deelgenomen :

1. Vaste leden : de heren Lallemand, voorzitter; Bourgeois, Coveliers, de dames de Bethune, Delcourt-Pêtre, de heren Desmedt, Erdman, Goris, Hotyat, Mahoux, de dames Maximus, Milquet, de heren Raes en Vandenberghe, rapporteur.
2. Plaatsvervangers : de dames Bribosia en Merchiers.
3. Andere senatoren : de heren Boutmans en Loones.

Zie :

Gedr. St. van de Senaat :

1-52 - BZ 1995 :

Nr. 1 : Wetsvoorstel.

1-52 - 1995/1996 :

Nr. 2 : Amendementen.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1995-1996

14 NOVEMBRE 1995

**Proposition de loi visant à accélérer la
procédure devant la Cour de cassation**

RAPPORT
FAIT AU NOM
DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE
PAR M. **VANDEBERGHE**

Ont participé aux travaux de la commission :

1. Membres effectifs : MM. Lallemand, président; Bourgeois, Coveliers, Mmes de Bethune, Delcourt-Pêtre, MM. Desmedt, Erdman, Goris, Hotyat, Mahoux, Mmes Maximus, Milquet, MM. Raes et Vandenberghe, rapporteur.
2. Membres suppléants : Mmes Bribosia et Merchiers.
3. Autres sénateurs : MM. Boutmans et Loones.

Voir :

Documents du Sénat :

1-52 - S.E. 1995 :

N° 1 : Proposition de loi.

1-52 - 1995/1996 :

N° 2 : Amendements.

INHOUD

	Blz.
I. Inleidende uiteenzetting van de hoofddiener van het wetsvoorstel	3
II. Standpunt van de minister	5
III. Algemene bespreking	6
IV. Artikelsgewijze bespreking	15
— Opschrift	15
— Artikel 1	15
— Artikel 2	16
— Artikel 3	16
— Artikel 4	17
— Artikel 5 (artikel 4 van de aangenomen tekst)	18
— Artikel 6 (artikel 5 van de aangenomen tekst)	18
— Artikelen 7 tot 16 (artikelen 6 tot 15 van de aangenomen tekst)	18
— Artikel 17 (artikel 16 van de aangenomen tekst)	18
— Artikel 18 (artikel 17 van de aangenomen tekst)	19
— Artikel 19 (artikel 18 van de aangenomen tekst)	19
— Artikel 20 (artikel 19 van de aangenomen tekst)	20
— Artikel 21 (artikel 20 van de aangenomen tekst)	20
— Artikel 22 (artikel 21 van de aangenomen tekst)	20
— Artikel 23 (artikel 22 van de aangenomen tekst)	20
— Artikel 24 (artikel 23 van de aangenomen tekst)	23
— Artikel 25	24
— Artikel 26 (artikel 24 van de aangenomen tekst)	25
— Artikel 27 (artikel 25 van de aangenomen tekst)	25
— Artikel 28 (artikel 26 van de aangenomen tekst)	25
— Artikel 29 (artikel 27 van de aangenomen tekst)	25
— Artikelen 30 en 31 (artikelen 28 en 29 van de aangenomen tekst)	26
V. Eindstemming	26
Bijlage	27

SOMMAIRE

	Pages
I. Exposé introductif de l'auteur principal de la proposition de loi	3
II. Point de vue du ministre	5
III. Discussion générale	6
IV. Discussion des articles	15
— Intitulé	15
— Article 1 ^{er}	15
— Article 2	16
— Article 3	16
— Article 4	17
— Article 5 (article 4 du texte adopté)	18
— Article 6 (article 5 du texte adopté)	18
— Articles 7 à 16 (articles 6 à 15 du texte adopté)	18
— Article 17 (article 16 du texte adopté)	18
— Article 18 (article 17 du texte adopté)	19
— Article 19 (article 18 du texte adopté)	19
— Article 20 (article 19 du texte adopté)	20
— Article 21 (article 20 du texte adopté)	20
— Article 22 (article 21 du texte adopté)	20
— Article 23 (article 22 du texte adopté)	20
— Article 24 (article 23 du texte adopté)	23
— Article 25	24
— Article 26 (article 24 du texte adopté)	25
— Article 27 (article 25 du texte adopté)	25
— Article 28 (article 26 du texte adopté)	25
— Article 29 (article 27 du texte adopté)	25
— Articles 30 et 31 (articles 28 et 29 du texte adopté)	26
V. Vote final	26
Annexe	27

I. INLEIDENDE UITEENZETTING VAN DE HOOFDINDIENER VAN HET WETSVOORSTEL

Het voorliggende voorstel is tijdens de vorige zittingsperiode reeds aangenomen door de Senaat en overgezonden naar de Kamer van volksvertegenwoordigers, waar het wegens de ontbinding van de Kamers niet meer kon worden besproken. (Gedr. St., Senaat, 948-1 en 2, 1993-1994).

De tekst is dus opnieuw ingediend.

Het voorstel is deels ingegeven door de bezorgdheid van het Hof van Cassatie zelf over de aanzienlijke achterstand waarmee het af te rekenen heeft en waarvoor het geen bevredigende oplossing kan bieden.

De oorzaken van deze toenemende achterstand worden in de toelichting vermeld, met name het groeiende aantal zaken die bij het Hof aanhangig worden gemaakt.

Volgens een nota van de Procureur-generaal bij dit Hof tonen de statistieken aan dat het aantal strafzaken tussen 1970 en 1994 gestegen is van 951 tot 1 555 en het aantal burgerlijke zaken van 272 tot 839.

In 1970 bedroeg de achterstand 326 nog te berechten strafzaken op het einde van het jaar.

In 1994 was dit cijfer gestegen tot 1 037.

Het gevolg hiervan is dat het onderzoek van de dossiers verschillende maanden, zelfs verschillende jaren in beslag kan nemen, hetgeen bijdraagt tot het ontstaan van rechtsonzekerheid.

Om deze achterstand te verklaren kan wellicht gewezen worden, althans voor een deel, op het toenemend aantal normen en het toenemend aantal instanties met regelgevende bevoegdheid.

Deze toename maakt de taak van het Hof zwaarder, terwijl de personeelsbezetting voor magistraten sinds 1970 niet meer aangepast is in tegenstelling tot de hoven van beroep, waarvan de personeelsformatie versterkt is in 1974, 1984, 1989 en 1990.

Daarom worden een aantal maatregelen voorgesteld, waaronder een minimale verhoging van het aantal magistraten en griffiers van het Hof van Cassatie.

Wat de magistraten betreft, voorziet het voorstel in een verhoging met vijf eenheden, namelijk drie Nederlandstalige en twee Franstalige magistraten.

Het parket kan versterkt worden met twee eenheden, een Franstalige en een Nederlandstalige.

Ten slotte kunnen bijkomend een betrekking van griffier en een van klerk-griffier geschapen worden.

I. EXPOSÉINTRODUCTIFDEL'AUTEURPRINCIPAL DE LA PROPOSITION DE LOI

La proposition à l'examen avait déjà, lors de la précédente législature, été adoptée par le Sénat (doc. Sénat, 948-1 et 2, 1993-1994) et transmise à la Chambre des représentants, où elle n'avait pu être discutée en raison de la dissolution des Chambres.

Le texte en a donc été redéposé.

Il résulte pour une part du souci de la Cour de cassation elle-même, qui s'inquiète de l'arriéré considérable qui est le sien, et qu'elle n'est pas à même de maîtriser de façon satisfaisante.

L'augmentation de cet arriéré résulte d'un ensemble de causes énumérées dans l'exposé des motifs, et notamment de l'accroissement du nombre des affaires portées devant la Cour de cassation.

Selon une note déposée par le procureur général près cette Cour, les statistiques révèlent qu'entre 1970 et 1994, le nombre des affaires pénales introduites est passé de 951 à 1 555, et celui des affaires civiles de 272 à 839.

En 1970, l'arriéré des affaires non pénales restant à juger en fin d'année était de 326.

En 1994, ce chiffre est passé à 1 037.

Il en résulte que le temps d'examen des dossiers peut atteindre plusieurs mois, voire plusieurs années, ce qui contribue à créer une insécurité juridique.

L'une des explications de cet arriéré peut sans doute être trouvée pour partie dans la multiplication des normes et des pouvoirs habilités à légiférer.

Cette multiplication accroît la tâche de la Cour, alors même que les effectifs de celle-ci en magistrats n'ont plus été adaptés depuis 1970, au contraire des cours d'appel, dont les cadres ont été augmentés en 1974, 1984, 1989 et 1990.

C'est pourquoi un certain nombre de mesures sont proposées, parmi lesquelles figure une augmentation minimale du nombre de magistrats et de greffiers de la Cour de cassation.

En ce qui concerne les magistrats, la proposition prévoyait une augmentation de cinq unités, soit trois magistrats néerlandophones et deux magistrats francophones.

Pour le parquet, l'augmentation pourrait être de deux unités, soit un francophone et un néerlandophone.

Enfin, un poste supplémentaire de greffier, et un de commis-greffier pourraient être créés.

Het gaat hier om een beperkte aanpassing, die niet in verhouding staat tot de groei van het werkvolume.

De tweede voorgestelde maatregel behelst de oprichting van een korps van referendarissen, zoals bepaald is in het regeerakkoord van 9 maart 1992.

Het zou gaan om een korps van bekwame ambtenaren die de gerechtelijke taken van de magistraten kunnen voorbereiden: onderzoeks- en studiewerk op het vlak van de rechtsleer en de jurisprudentie, documentatie, invoering en aanpassing van informatica en bureautica, nakijken van de vertalingen in samenwerking met de attachés van de dienst overeenstemming der teksten, publikatie van de arresten.

Er zij opgemerkt dat een groot aantal rechtscolleges gebruik maken van dergelijke ambtenaren.

Zo beschikt de Hoge Raad in Nederland over een korps van 47 referendarissen.

Het Franse Hof van Cassatie beschikt over 37 referendarissen en 18 auditeurs.

Aanvankelijk zou het aantal aan het Hof van Cassatie toe te kennen referendarissen beperkt blijven tot vijf, aangezien ook het systeem van de magistraten met opdracht behouden blijft.

Het voorstel hervormt tevens de procedure op een aantal punten:

a) de mogelijkheid voor het Hof om eenvoudige zaken te laten behandelen door een beperkte kamer van drie magistraten.

Een soortgelijke hervorming is met andere toepassingsregels ingevoerd in andere rechtscolleges, zoals het Arbitragehof.

Deze procedure kan toegepast worden wanneer de voorzitter van de kamer en de raadsheer-verslaggever een eenparige beslissing nemen over het cassatieberoep, hetzij door het cassatieberoep ontvankelijk te verklaren, hetzij door het te verwerpen.

b) de mogelijkheid voor het Hof om de eiser te veroordelen tot het betalen van een geldboete in geval van roekeloos of tergend Cassatieberoep.

Het is de bedoeling bepalingen die in het Gerechtelijk Wetboek en in het Wetboek van Strafvordering opgenomen zijn, over te nemen voor wat het Hof betreft.

Andere maatregelen zijn wel in overweging genomen maar uiteindelijk niet in het wetsvoorstel opgenomen.

Zo is met name geopperd een procedure te organiseren om het Hof van Cassatie bij bepaalde soorten van geschillen om advies te verzoeken.

Il s'agit là d'une adaptation limitée, qui n'est nullement proportionnelle à l'accroissement du volume de travail.

La seconde mesure proposée concerne la création d'un cadre de référendaires, prévue dans l'accord de gouvernement du 9 mars 1992.

Il s'agirait d'un corps de fonctionnaires qualifiés, qui pourraient préparer les tâches judiciaires des magistrats: recherches et études de doctrine et de jurisprudence, documentation, introduction et mise à jour de l'informatique et de la bureautique, vérification des traductions en collaboration avec les attachés du service de la concordance des textes, publication des arrêts.

Il convient de souligner qu'un grand nombre de juridictions ont recours à des fonctionnaires de ce type.

Ainsi, le *Hoge Raad* des Pays-Bas possède un corps de référendaires regroupant 47 personnes.

La Cour de cassation française dispose de 37 référendaires et de 18 auditeurs.

En un premier temps, le nombre de référendaires alloués à la Cour de cassation serait limité à cinq, le système des magistrats délégués étant par ailleurs maintenu.

La proposition réalise également certaines réformes de procédure:

a) La possibilité pour la Cour de faire traiter les affaires simples par une chambre de formation restreinte composée de trois magistrats.

Une réforme similaire a été introduite, selon d'autres modalités, dans d'autres juridictions, telle la Cour d'arbitrage.

Cette procédure pourrait s'appliquer lorsque le président de la chambre et le conseiller-rapporteur s'accordent sur la solution du pourvoi, qu'il s'agisse d'accueillir ou de rejeter celui-ci.

b) La possibilité pour la Cour de condamner le demandeur au paiement d'une amende civile en cas de pourvoi téméraire ou vexatoire.

Il s'agit de la transposition, au niveau de la Cour, de dispositions qui ont été introduites dans le Code judiciaire et le Code d'instruction criminelle.

D'autres mesures ont été envisagées, mais n'ont finalement pas été introduites dans la proposition de loi.

L'on avait notamment songé à organiser une procédure permettant de demander l'avis de la Cour de cassation dans certains types de litiges.

Deze procedure, die engszins verwant is met een prejudiciële vraag, bestaat in Frankrijk, niet alleen bij het Hof van Cassatie maar ook bij de Raad van State. Het advies dat bij deze gelegenheid verstrekt wordt, is niet bindend.

Uiteindelijk is besloten een dergelijke procedure niet in te voeren voor ons Hof van Cassatie.

II. STANDPUNT VAN DE MINISTER

De minister verklaart dat hij zoals zijn voorganger globaal kan instemmen met de vier voorgestelde maatregelen, wel wetende dat er ook op andere niveaus, onder meer dat van de hoven van beroep, een achterstand bestaat, die eveneens zal moeten worden verholpen.

Het voorgelegde voorstel sluit aan bij een algemene poging om de efficiëntie van het gerechtelijke apparaat te verzekeren.

De nodige middelen voor documentatie en onderzoek moeten aan het Hof worden verschaft, zodat de eenheid en de kwaliteit van de interpretatie door het Hof gewaarborgd blijven.

De minister maakt van de gelegenheid gebruik om te herhalen dat de inspanningen inzake documentatie zullen worden verdergezet, niet alleen op het vlak van de beschikbaarheid van de rechtspraak van het Hof op p.c., maar ook op het vlak van de informatisering in het algemeen.

Men moet zich evenwel bewust zijn van de budgettaire impact van de hervorming: bij de vorige bespreking is het cijfer van ongeveer 41 miljoen aangehaald.

Men moet trachten binnen die orde van grootte te blijven.

De minister probeert in het kader van de begrotingsbesprekingen dat bedrag veilig te stellen.

Met betrekking tot het aantal referendarissen stelt de minister vast dat men zich in een eerste fase tot de aanwerving van vijf referendarissen beperkt.

Het voorstel bepaalt evenwel ook dat de referendarissen door het Hof worden benoemd, hetgeen veronderstelt dat dit laatste eveneens hun aantal vastlegt.

Afgezien van de budgettaire impact van een dergelijke regeling en van het feit dat de Regering elke mogelijkheid van controle erop verliest, rijst ook het probleem van de benoeming zelf, waartoe, volgens de minister, de Koning zou moeten overgaan op voordracht van de procureur-generaal bij en de eerste voorzitter van het Hof van Cassatie.

Cette procédure, qui s'apparente quelque peu à une question préjudicielle, existe en France, non seulement à la Cour de cassation, mais aussi au Conseil d'État. L'avis rendu à cette occasion est consultatif.

Il a finalement été décidé de ne pas introduire de procédure de ce type au niveau de notre Cour de cassation.

II. POINT DE VUE DU MINISTRE

Le ministre déclare que, comme son prédécesseur, il peut se rallier globalement aux quatre mesures proposées, tout en sachant qu'il existe également à d'autres niveaux, notamment dans les cours d'appels, un arriéré qui devra être comblé.

La proposition qui vous est soumise s'inscrit dans une tentative plus large de garantir l'efficacité de l'appareil judiciaire.

Il faut fournir à la Cour de cassation les moyens nécessaires en matière de documentation et d'études, de sorte qu'elle puisse continuer à assurer l'unité et la qualité de son interprétation.

Le ministre profite de l'occasion pour répéter que l'on poursuivra les efforts fournis en matière de documentation, non seulement quant à la disponibilité de la jurisprudence de la Cour sur ordinateur individuel, mais aussi quant à l'informatisation en général.

Il importe toutefois d'être bien conscient de l'incidence budgétaire de cette réforme: lors de la discussion précédente, on a cité le chiffre approximatif de 41 millions.

On doit s'efforcer de rester dans cet ordre de grandeur.

Le ministre essaye, dans le cadre des discussions budgétaires, de maintenir le montant précité.

En ce qui concerne le nombre des référendaires, le ministre constate qu'on se contente, dans une première phase, d'en recruter cinq.

La proposition prévoit cependant aussi que c'est la Cour qui nomme les référendaires, ce qui suppose qu'elle détermine également leur nombre.

Abstraction faite de l'incidence budgétaire de pareille réglementation, comme du fait que le Gouvernement perd toute possibilité de contrôle sur celle-ci, se pose également le problème de la nomination, à laquelle le Roi devrait procéder — de l'avis du ministre — sur la présentation du procureur général près la Cour de cassation et du premier président de celle-ci.

De minister is van mening dat wanneer de benoeming door het Hof de regel wordt, het reeds lang bestaande evenwicht tussen de uitvoerende en de rechterlijke macht nutteloos verstoord wordt.

De minister zou overigens voor die benoemingen niet verantwoordelijk kunnen worden gesteld.

Het door het voorstel uitgewerkte systeem is ten onrechte geïnspireerd op dat van het Arbitragehof, dat geen deel uitmaakt van de rechterlijke macht, waar de benoeming door de Koning de algemene regel is.

De Koning zou het aantal referendarissen ook moeten kunnen bepalen, zodat dit gradueel en zonder wetswijziging zou gebeuren.

Daarom kondigt de minister amendementen aan die bij de bespreking van de artikelen zullen worden toegelicht.

Tenslotte blijkt uit de statistieken dat de hoven van beroep slechts zeer zelden hun toevlucht nemen tot het opleggen van een geldboete wegens tergend en roekeloos beroep.

De minister heeft een onderzoek laten instellen over de toepassing van artikel 1072*bis* van het Gerechtelijk Wetboek.

Daaruit blijkt dat sinds 1 januari 1993 het aantal gevallen waarbij deze bepaling is toegepast het volgende is:

- Hof van Beroep Brussel: 10;
- Arbeidshof Brussel: 3;
- Hof van Beroep Antwerpen: 10;
- Hof van Beroep Gent: 1;
- Arbeidshof Gent: 0;
- Bergen: nog niet bekend;
- Hof van Beroep Luik: 2.

Hoewel de minister het in principe met dat boetesysteem eens is, en rekening houdend met de hierboven omschreven situatie, is hij van mening dat men over andere mogelijkheden moet nadenken om tergende en roekeloze gedingen te bestraffen.

III. ALGEMENE BESPREKING

Een lid begint met vast te stellen dat hij, toen hij lid was van de Commissie voor de Justitie van de Kamer, herhaaldelijk over kaderuitbreiding heeft horen spreken.

Het voorgelegde wetsvoorstel betreft een van de aspecten van die kaderuitbreiding.

Welnu, een van de belangrijkste argumenten, aangehaald ter ondersteuning van een dergelijke

Le ministre estime que la nomination par la Cour remet inutilement en cause l'équilibre établi de longue date entre le pouvoir exécutif et le pouvoir judiciaire.

Par ailleurs, la responsabilité du ministre ne pourrait être engagée pour ces nominations.

Le système prévu dans la proposition s'inspire à tort de celui existant à la Cour d'arbitrage, laquelle ne fait pas partie du pouvoir judiciaire, où la nomination par le Roi constitue la règle générale.

Le Roi devrait également pouvoir déterminer le nombre des référendaires, de sorte que leur nomination se ferait par étapes et sans devoir modifier la loi.

C'est pourquoi le ministre annonce le dépôt d'amendements qui seront commentés lors de la discussion des articles.

Enfin, en ce qui concerne la possibilité d'infliger une amende pour recours téméraire et vexatoire, il ressort des statistiques que cette mesure n'est que très rarement appliquée par les cours d'appel.

Le ministre a fait faire une étude sur l'application de l'article 1072*bis* du Code judiciaire.

Il ressort de celle-ci que le nombre des cas ayant nécessité l'application de cette disposition, depuis le 1er janvier 1993, est le suivant:

- Cour d'appel de Bruxelles: 10;
- Tribunal du travail de Bruxelles: 3;
- Cour d'appel d'Anvers: 10;
- Cour d'appel de Gand: 1;
- Tribunal du travail de Gand: 0;
- Mons: pas encore connu;
- Cour d'appel de Liège: 2.

Quoique le ministre soit en principe d'accord sur le système d'amendes projeté, et compte tenu de la situation décrite ci-dessus, il estime nécessaire de réfléchir à d'autres possibilités pour sanctionner les pourvois téméraires et vexatoires.

III. DISCUSSION GÉNÉRALE

Un membre constate tout d'abord que, lorsqu'il était membre de la Commission de la Justice de la Chambre, il a souvent entendu parler d'extension de cadre.

La proposition de loi à l'examen porte sur un des aspects de celle-ci.

Or, parmi les arguments les plus importants en faveur de ce type d'extension, l'on a invoqué l'arriéré

uitbreiding, was de gerechtelijke achterstand en de belofte — soms door de korpsversten zelf in het Parlement gemaakt — dat deze kaderuitbreiding het probleem zou oplossen.

Men stelt vast dat tijdens de eerste maanden na een kaderuitbreiding de toestand inderdaad beter wordt.

Na een bepaalde tijd begint de termijn van inschrijving op de rol evenwel langer te worden, zodat men uiteindelijk opnieuw tot hetzelfde ritme komt.

Men kan zich ook afvragen waarom het verschijnsel van de gerechtelijke achterstand zich vooral op het niveau van de hoven van beroep voordoet. Bij het Hof van Cassatie bestaat er weliswaar ook een grote achterstand.

De spreker heeft geen bezwaar tegen het feit dat veel magistraten van het Hof ook andere wetenschappelijke taken vervullen, omdat het hem wenselijk lijkt dat die magistraten in de praktijk blijven werken.

Hij deelt de mening van de minister dat het niet aan het Hof van Cassatie toekomt om zelf het aantal van zijn referendarissen te bepalen. Dit is een taak van de uitvoerende macht.

Het lid zou echter aan de minister de garantie willen vragen dat, vooraleer men in de toekomst tot nieuwe uitbreidingen overgaat, het bewijs wordt geleverd dat de benoeming van de eerste referendarissen tot de efficiënte werking van het Hof van Cassatie heeft bijgedragen, door aan te tonen dat de achterstand kleiner is geworden.

Indien zou blijken dat de toestand niet positief is geëvolueerd, dan zou men moeten besluiten dat de achterstand andere oorzaken heeft dan een gebrek aan personeel.

Wat de boete voor tergend en roekeloos beroep betreft, is de spreker van mening dat het invoeren van een dergelijke maatregel op het niveau van het Hof van Cassatie enigszins delicaat is.

In de meeste gevallen en afgezien van de strafzaken en van de fiscale zaken, zal de eisende partij, vooraleer zij een procedure bij het Hof van Cassatie zal inleiden, een advies vragen aan een advocaat bij dit Hof.

Indien deze laatste aanraadt een beroep in te dienen en de eisende partij uiteindelijk wordt veroordeeld tot de betaling van een boete wegens tergend en roekeloos beroep, zou dit dan geen aansprakelijkheid meebrengen voor de advocaat?

Ten slotte vraagt het lid zich af of, afgezien van het ondemocratisch karakter van dit systeem, de procedure bij het Hof van Cassatie niet wordt vertraagd door het beperkte aantal advocaten die voor het Hof kunnen pleiten.

judiciaire et la promesse — faite parfois par les chefs de corps eux-mêmes au sein du Parlement — que cette extension résoudrait le problème.

L'on constate qu'au cours des premiers mois suivant une extension de cadre, la situation s'améliore effectivement.

Après un certain temps, le délai de fixation au rôle commence toutefois à s'allonger, de sorte que l'on revient en fin de compte au même rythme.

L'on peut également se demander pourquoi le phénomène de l'arriéré judiciaire se manifeste surtout dans les cours d'appel, bien que la Cour de cassation soit confrontée, elle aussi, à un grand arriéré.

L'intervenant ne voit pas d'objection à ce que de nombreux magistrats de la Cour remplissent également d'autres tâches scientifiques, parce qu'il lui semble souhaitable que ces magistrats continuent à œuvrer dans la pratique.

Il partage l'opinion du ministre selon laquelle il n'appartient pas à la Cour de cassation de déterminer elle-même le nombre de ses référendaires. C'est l'affaire du pouvoir exécutif.

L'intervenant souhaiterait toutefois que le ministre lui garantisse qu'avant de procéder à de futures extensions, l'on apporte la preuve que la nomination des premiers référendaires a bel et bien contribué à un fonctionnement plus efficace de la Cour de cassation, en démontrant que l'arriéré a été réduit.

S'il devait s'avérer que la situation n'a pas évolué dans le sens positif, il faudrait en conclure que l'arriéré est dû à d'autres causes qu'un manque de personnel.

En ce qui concerne l'amende pour pourvoi téméraire ou vexatoire, l'intervenant estime qu'il est quelque peu délicat d'instaurer semblable mesure à l'échelon de la Cour de cassation.

Dans la plupart des cas, abstraction faite des matières pénales et fiscales, la partie demanderesse demandera l'avis d'un avocat à la Cour de cassation avant d'introduire une procédure devant celle-ci.

Si cet avocat conseille d'introduire un pourvoi et que la partie demanderesse soit, en fin de compte, condamnée à payer une amende pour pourvoi téméraire ou vexatoire, l'avocat ne pourrait-il pas être tenu pour responsable de cette condamnation?

L'intervenant se demande enfin si, abstraction faite du caractère non démocratique de ce système, la procédure devant la Cour de cassation ne se trouve pas ralentie en raison du nombre limité d'avocats pouvant plaider devant celle-ci.

Een groter aantal advocaten bij het Hof zou de kostprijs van een Cassatieberoep waarschijnlijk ook goedkoper maken.

Tegenwoordig is het zo dat men voor de arbeidsrechtbanken en arbeidshoven geen rolrecht betaalt; de verschillende balies voorzien daarenboven in een vrij laag ereloon, wanneer de procedure voor deze laatste rechtscolleges wordt gevoerd.

Als iemand ongelijk krijgt voor het arbeidshof, terwijl het om een interessante juridische discussie gaat, en als hij in Cassatie wil gaan, dan moet hij veertigduizend frank betalen vooraleer hij een advies krijgt over het Cassatieberoep.

Volgens de spreker werkt een dergelijk systeem in het voordeel van de institutionele gerechtsgebruikers en van de maatschappijen en in het nadeel van de gewone burger.

Een andere betwistbare regel is dat in strafzaken de betichte niet wordt verplicht een advocaat te nemen, terwijl de burgerlijke partij daartoe wel wordt verplicht.

In fiscale zaken wordt men ook niet verplicht zich door een advocaat te laten vertegenwoordigen.

Al die anomalieën zouden moeten worden rechtgezet.

Afgezien daarvan zal het lid het wetsvoorstel goedkeuren, zoals zijn fractie het ook heeft gedaan vóór de ontbinding van de kamers.

Een ander lid herinnert eraan dat de Commissie tijdens de vorige legislatuur een interessant debat heeft gevoerd over de werking van het Hof van Cassatie, dat zijn neerslag vindt in het verslag van de Commissie (Gedr. St., Senaat, nr. 948-2, 1993-1994).

Hoewel er op een aantal punten een consensus bestaat zou het lid enkele aspecten van het voorstel opnieuw onder ogen willen nemen, omdat ze tot enige bezorgdheid aanleiding kunnen geven.

Ten eerste is de spreker van mening dat in het algemeen de opvatting veld wint dat er een procedure moet zijn om eenvoudige zaken te laten behandelen door een beperkte kamer met drie raadsheren.

De formule van artikel 24 sluit niet uit dat ook zeer moeilijke zaken naar een dergelijke kamer kunnen worden verwezen, vermits het niet uitgesloten is dat zelfs voor een moeilijke zaak de oplossing voor de hand ligt, bij voorbeeld omdat er een precedent bestaat, of omdat het beroep klaarblijkelijk onontvankelijk is.

Deze formule wordt ook in andere landen gehanteerd, zoals in Frankrijk, in Nederland en in Duitsland.

Het lid verwijst ook naar het Elfde Protocol bij het E.V.R.M., over het nieuw opgerichte permanente

Autoriser un plus grand nombre d'avocats à plaider devant la Cour abaisserait probablement aussi le prix d'un pourvoi en cassation.

Il est vrai qu'actuellement l'on ne paie pas de droit de mise au rôle pour les affaires portées devant les tribunaux et les cours du travail; les différents barreaux prévoient en outre des honoraires assez peu élevés lorsque l'on instruit la procédure devant ces dernières juridictions.

Si quelqu'un n'obtient pas gain de cause devant la cour du travail, alors que la cause est intéressante du point de vue juridique, et qu'il souhaite aller en cassation, il doit payer 40 000 francs avant de recevoir un avis concernant le pourvoi en cassation.

D'après l'intervenant, pareil système privilégie les utilisateurs institutionnels de la justice et les sociétés et défavorise le citoyen ordinaire.

Une autre règle contestable est que, dans les matières pénales, le prévenu n'est pas obligé de prendre un avocat, alors que la partie civile s'y voit contrainte.

Dans les matières fiscales, l'on n'est pas davantage obligé de se faire représenter par un avocat.

Il conviendrait de rectifier toutes ces anomalies.

Nonobstant les remarques précitées, l'intervenant votera la proposition de loi, comme son groupe l'avait déjà fait avant la dissolution des Chambres.

Un autre membre rappelle que la commission avait mené un débat intéressant, au cours de la législature précédente, sur le fonctionnement de la Cour de cassation, débat qui a fait l'objet d'un rapport de la commission (Doc. Sénat, n° 948-2, 1993-1994).

Bien qu'il y ait un consensus sur certains points, l'intervenant souhaiterait examiner à nouveau quelques aspects de la proposition, parce que ceux-ci peuvent susciter quelque inquiétude.

En premier lieu, l'intervenant estime qu'en général l'idée s'impose qu'il faut instaurer une procédure permettant à une formation restreinte de trois conseillers d'examiner les causes simples.

La formule proposée à l'article 24 n'exclut pas que des causes très difficiles puissent également être renvoyées devant une formation de ce genre, puisqu'il n'est pas exclu que, même pour une cause difficile, la solution paraisse s'imposer, par exemple parce qu'il existe un précédent ou que le pourvoi est manifestement irrecevable.

Cette formule est également utilisée dans d'autres pays, comme la France, les Pays-Bas et l'Allemagne.

L'intervenant renvoie également au onzième Protocole de la Convention européenne de sauvegarde des

Europese Hof voor de Rechten van de Mens, en vraagt aan de minister wanneer België dat Protocol zal ratificeren.

Het is immers zo dat er bij het Hof te Straatsburg een enorme achterstand bestaat: met inbegrip van de procedure voor de Commissie moet men tussen 8 en 10 jaar procederen alvorens een uitspraak te verkrijgen van het Hof, dat hoort te waken over de redelijke termijn in burgerlijke en strafzaken...

Het Elfde Protocol voorziet ook in een vereenvoudigde procedure om bepaalde zaken te behandelen.

Op dat punt ligt het wetsvoorstel dus in de lijn van een internationale consensus.

Het lid is ook voorstander van het oprichten van een korps van referendarissen bij het Hof van Cassatie, in navolging van het Arbitragehof, aangezien het Hof van Cassatie belangrijke rechtspraak moet behandelen en medewerkers nodig heeft om de werklast te doen verminderen.

Het lid deelt evenwel de mening van de vorige spreker over de noodzaak van een evaluatie van het systeem na een jaar of twee.

Wat de boeteregeling betreft, herinnert het lid eraan dat ze oorspronkelijk ook voorzien was in strafzaken, maar dat de Commissie uiteindelijk heeft beslist ze in die laatste zaken niet te behouden.

De vraag is of die regeling voor burgerlijke zaken moet behouden blijven.

Het lid stelt vast dat er geen boetesysteem bestaat voor het Arbitragehof, de Raad van State, het Europees Hof voor de Rechten van de Mens te Straatsburg en het Hof van Justitie te Luxemburg.

De hoogste rechtscolleges beschouwen dus het inroepen van rechtsmiddelen in laatste aanleg als het ultieme moment van vrijheid van mening en menen dat in het kader van het uitwisselen van ideeën aan een balie de vrijheid van mening, die de motor van het juridische leven is, een bevoorrechte plaats moet hebben.

Bovendien is het begrip «tergend en roekeloos geding» zeer tijdsgebonden.

Wat het monopolie van de advocaten bij het Hof van Cassatie betreft, herinnert de spreker aan de redenen die volgens hem voor de afschaffing ervan pleiten.

Alle advocaten die regelmatig zijn ingeschreven op het tableau, kunnen pleiten in strafzaken en in fiscale zaken voor het Hof van Cassatie; dezelfde advocaten kunnen pleiten voor het Arbitragehof en voor de Raad van State. Het formalisme waarmee de verzoekschriften en de memories voor deze instanties dienen te worden opgesteld, vergt ongetwijfeld een even gedegen kennis als voor het Hof van Cassatie.

droits de l'homme et des libertés fondamentales, relatif à la Cour européenne permanente des droits de l'homme, nouvellement créée, et demande au ministre quand la Belgique ratifiera ce protocole.

Il existe de fait un arriéré énorme à la Cour européenne de Strasbourg: y compris la procédure devant la Commission, il faut procéder entre 8 et 10 ans pour obtenir un jugement devant la Cour, qui est censée veiller au délai raisonnable en matière civile et pénale...

Le onzième Protocole prévoit également une procédure simplifiée à suivre pour l'examen de certaines causes.

Sur ce point, la proposition de loi s'inscrit donc dans le prolongement d'un consensus international.

L'intervenant est aussi partisan de la création d'un corps de référendaires près la Cour de cassation, comme on l'a fait pour la Cour d'arbitrage, puisque la Cour de cassation doit traiter une jurisprudence importante et a besoin de collaborateurs pour diminuer la charge de travail.

L'intervenant partage toutefois le point de vue du préopinant quant à la nécessité d'évaluer le système après un an ou deux.

En ce qui concerne le système de l'amende, l'intervenant rappelle qu'il était prévu à l'origine également en matière pénale, mais que la commission a finalement décidé de ne pas l'y appliquer.

On peut se demander s'il faut maintenir ce système en matière civile.

L'intervenant constate qu'il n'existe pas de système d'amende devant la Cour d'arbitrage, le Conseil d'État, la Cour européenne des droits de l'homme de Strasbourg et la Cour de justice de Luxembourg.

Les juridictions suprêmes considèrent donc que l'introduction de recours en dernier ressort constitue l'aspect ultime de la liberté d'opinion et elles estiment que, dans le cadre de l'échange d'idées au prétoire, il convient de donner une place privilégiée à la liberté d'opinion, laquelle constitue le moteur de la vie juridique.

De plus, la notion de «procès téméraire et vexatoire» est interprétée différemment selon les époques.

En ce qui concerne le monopole qu'ont les avocats à la Cour de cassation, l'intervenant rappelle les raisons qui plaident, d'après lui, pour sa suppression.

Tous les avocats régulièrement inscrits au tableau peuvent plaider en matière pénale et fiscale devant la Cour de cassation; ces mêmes avocats peuvent plaider devant la Cour d'arbitrage et devant le Conseil d'État. Le formalisme que nécessitent les requêtes et les mémoires déposés devant ces juridictions exige sans aucun doute de la part des avocats des connaissances juridiques tout aussi solides que celles nécessaires

Welnu, de vrije toegang tot deze jurisdicties heeft ze er niet van weerhouden om een zeer belangrijke rol te spelen bij de rechtsvorming in ons land.

Bij het Hof van Justitie te Luxemburg en bij het Europese Hof voor de Rechten van de Mens te Straatsburg — die ook zeer gespecialiseerde materies behandelen — is de toegang voor de advocaten vrij en bestaat er geen bijzonder korps.

Men beschouwde immers een dergelijk monopolie als een vorm van achterhaald korporatisme, des te meer omdat men op dergelijke niveaus een zo breed mogelijke juridische discussie wil hebben.

Wanneer men gedurende vele jaren slechts aan enkele advocaten het pleitmonopolie voor een bepaalde jurisdictie toekent, ontstaat er een «bokaal-effect».

Zonder de grote kennis en de verdiensten van deze advocaten te willen ontkennen, is het toch duidelijk dat, zeker ook omwille van het formalisme en het hermetische karakter van de formulering van cassatiegronden, er een verstarring kan optreden omdat de maatschappelijke openheid bij het verdedigen van bepaalde oplossingen ontbreekt.

Soms ontstaat er aan de basis in het juridische leven een beweging die ingaat tegen de gevestigde rechtspraak, maar die de gelegenheid niet krijgt zich voor het Hof uit te drukken.

Bovendien worden de adviezen over de kansen voor Cassatie gemaakt in functie van de Cassatierechtspraak, terwijl het heel goed mogelijk is dat deze laatste rechtspraak tegenstrijdig is met de Europese rechtspraak.

De vraag is dus niet of een gespecialiseerd korps van advocaten bij het Hof van Cassatie moet blijven bestaan — hetgeen het lid verantwoord vindt — maar wel of hun monopolie moet behouden blijven.

De spreker heeft ook vragen bij de concrete werking van de balie bij het Hof van Cassatie.

Hij stelt immers vast dat er bij deze balie een belangrijke neiging tot associatievorming bestaat en dat veel associaties bestaan uit twee advocaten bij het Hof van Cassatie, gespecialiseerd in dezelfde materie, hetgeen het probleem van de keuzevrijheid stelt voor de gewone rechtzoekende.

Wanneer deze laatste de specialist in een bepaalde materie wil raadplegen, wordt hij regelmatig geconfronteerd met het feit dat deze advocaat al de gewone raadsman is van een of andere institutionele gerechtsgebruiker.

Volgens sommigen zouden er zelfs instructies gegeven zijn volgens welke de klassieke opvatting van het belangenconflict niet meer zou gelden voor de advocaten bij het Hof van Cassatie.

pour la Cour de cassation. Or, la liberté d'accès aux juridictions précitées n'a pas empêché les avocats de jouer un rôle très important dans l'élaboration du droit dans notre pays.

À la Cour de justice de Luxembourg et à la Cour européenne des droits de l'homme de Strasbourg — qui connaissent également de matières très spécialisées —, l'accès pour les avocats est libre et il n'existe aucun corps particulier.

En effet, on a considéré un tel monopole comme une forme de corporatisme dépassé, d'autant plus qu'à de tels niveaux, on veut que la discussion juridique soit la plus large possible.

Lorsqu'on n'octroie, pendant de nombreuses années, le monopole des plaidoiries devant une juridiction déterminée qu'à quelques avocats, un «effet de bocal» se crée (vase clos).

Sans vouloir nier les connaissances étendues et les larges mérites de ces avocats, l'intervenant estime évident qu'une sclérose peut apparaître — à laquelle le formalisme et le caractère hermétique de la formulation des motifs de cassation ne sont assurément pas étrangers —, en raison de l'insuffisance d'ouverture à la société contemporaine.

Il arrive que se forme à la base, dans la vie juridique, un mouvement qui va à l'encontre de la jurisprudence établie, mais qui n'a pas l'occasion de s'exprimer devant la Cour.

En outre, les avis sur les possibilités de cassation sont fonction de la jurisprudence de cassation, alors qu'il est fort possible que celle-ci soit contraire à la jurisprudence européenne.

La question n'est donc pas de savoir si un corps spécialisé d'avocats doit subsister à la Cour de cassation — ce que l'intervenant trouve justifié —, mais bien si leur monopole doit être maintenu.

Il s'interroge également sur le fonctionnement concret du barreau près la Cour de cassation.

Il constate, en effet, que les membres de ce barreau ont largement tendance à s'associer et que bon nombre d'associations sont composées de deux avocats à la Cour spécialisés dans la même matière, ce qui pose au justiciable ordinaire le problème de la liberté de choix.

Si celui-ci veut consulter le spécialiste d'une matière déterminée, il est régulièrement confronté au fait que cet avocat est déjà le conseil ordinaire de l'un ou l'autre utilisateur institutionnel de la justice.

Certains affirment même qu'existeraient des instructions suivant lesquelles la conception classique du conflit d'intérêts ne s'imposerait plus aux avocats à la Cour de cassation.

Rekening houdend met de resultaten van de hervormingen van de tien laatste jaren (de alleenzettelende rechter in correctionele zaken, de alleenzettelende raadsheer van de hoven van beroep, de uitbreiding van de kamers, enz.), vraagt een ander lid zich af of kaderuitbreidingen en vereenvoudigingen van procedure wel degelijk een belangrijke impact hebben op de gerechtelijke achterstand en of men van de magistraten geen resultaten zou moeten eisen, wanneer een bepaalde hervorming tot stand is gebracht.

Men zou na een jaar of twee een evaluatie kunnen maken, bij voorbeeld wat de recente wet op de politierechtbanken betreft.

Dezelfde spreker is het in principe eens met het oprichten van een korps van referendarissen, maar treedt de opmerking van de minister bij met betrekking tot de benoeming van die referendarissen en het bepalen van hun aantal.

Het lid is het ook in grote mate eens met de opmerkingen gemaakt in verband met het tergend en roekeloos beroep. Hij is immers van mening dat er een zekere vrijheid moet bestaan op het niveau van de hoogste rechtscolleges, die over principiële vragen van interpretatie van de wet beslissen.

De ruimst mogelijke toegang van de burger tot die rechtscolleges is dus wenselijk.

Bovendien bestaat er al een filter, vermits de eisende partij in de meeste gevallen — en mits betaling van een hoog ereloon — een advies zal vragen aan een advocaat bij het Hof van Cassatie, alvorens een beroep in Cassatie in te dienen.

Ten slotte zijn de door het wetsvoorstel bepaalde geldboetes zeer hoog.

De spreker is van mening dat men een dergelijke ontradende maatregel beter op andere niveaus van de procedure zou invoeren.

Een lid sluit zich aan bij het idee dat het niet aangegeven lijkt dat het Hof van Cassatie eenzijdig het aantal referendarissen zou bepalen.

Wat de benoeming van deze laatsten betreft, herinnert het lid eraan dat het Arbitragehof zelf de kandidaten kiest.

De spreker heeft geen bezwaar tegen de suggestie van de minister op dat punt, hoewel men er zich goed van bewust moet zijn dat het een belangrijke wijziging zou betekenen in de filosofie van het wetsvoorstel.

Men zou minstens aan het Hof de mogelijkheid moeten bieden om kandidaten voor te stellen of om advies uit te brengen.

Wat de geldboete voor tergend en roekeloos beroep betreft, is een dergelijk systeem inderdaad betwist-

Compte tenu des résultats des réformes de ces dix dernières années (le juge unique dans les affaires correctionnelles, le conseiller unique des cours d'appel, l'extension des chambres, etc.), un autre membre se demande si les extensions de cadre et les simplifications de procédure ont bel et bien une incidence considérable sur l'arriéré judiciaire et s'il ne faudrait pas exiger des résultats de la part de la magistrature, lorsqu'une réforme déterminée a été réalisée.

On pourrait procéder à une évaluation après un ou deux ans, par exemple en ce qui concerne la loi récente sur les tribunaux de police.

Le même intervenant marque son accord de principe sur la création d'un corps de référendaires, mais il se rallie à l'observation du ministre concernant la nomination de ces référendaires et la détermination de leur nombre.

Il est également d'accord, dans une large mesure, sur les remarques faites au sujet du pourvoi téméraire ou vexatoire. Il considère, en effet, qu'une certaine liberté doit exister au niveau des juridictions supérieures, qui se prononcent sur des questions fondamentales d'interprétation de la loi.

Il est donc souhaitable de donner au citoyen l'accès le plus large possible à ces juridictions.

En outre, un filtre existe déjà, puisque dans la plupart des cas — et moyennant le paiement d'honoraires élevés — la partie demanderesse sollicitera l'avis d'un avocat à la Cour avant de se pourvoir en cassation.

Enfin, les amendes fixées par la proposition de loi sont très fortes.

L'intervenant estime qu'il serait préférable d'introduire une mesure aussi dissuasive à d'autres stades de la procédure.

Selon un commissaire, il ne semble pas opportun que la Cour de cassation fixe unilatéralement le nombre des référendaires.

En ce qui concerne la nomination de ces derniers, il rappelle que la Cour d'arbitrage choisit elle-même les candidats.

L'intervenant ne s'oppose pas à la suggestion du ministre sur ce point, même s'il faut bien se rendre compte qu'elle constituerait une modification importante de la philosophie de la proposition de loi.

On devrait à tout le moins donner à la Cour la possibilité de proposer des candidats ou d'émettre un avis.

À propos de l'amende frappant les pourvois téméraires et vexatoires, un tel système est effectivement

baar. In feite werden de bepalingen die voor de hoven van beroep gelden op het niveau van het Hof van Cassatie omgezet.

De weerslag van die maatregel op de houding van de balie mag echter niet worden onderschat.

Men mag ook niet uit het oog verliezen dat het voorstel in de context van een steeds groeiende achterstand moet worden gezien. Het is immers ontegensprekelijk dat het aantal beroepen in Cassatie in burgerlijke zaken verdrievoudigd is.

Bovendien speelt de filter van het voorgaand advies van een advocaat in Cassatie niet voor alle zaken.

Wat de uitbreiding van de personeelsformatie betreft, is het juist dat ze niet zal volstaan om de achterstand te verhelpen.

Ze is evenwel een *conditio sine qua non* om de procedure te bespoedigen.

De rol van de korpsoversten en de dynamisering van de magistratuur zijn ook belangrijke elementen, die door de wet niet kunnen worden beheerd.

Het Hof van Cassatie moet zijn intellectueel gezag behouden, bij gebreke waarvan ons juridisch systeem een referentie van het grootste belang zou verliezen.

Voor het overige zou het lid, in het kader van dit wetsvoorstel, niet het debat willen voeren over het bestaan van een bijzondere balie bij het Hof van Cassatie.

Hij is immers van mening dat de wetgever dit debat niet kan koppelen aan de bespreking over de gerechtelijke achterstand zonder zichzelf tegen te spreken.

Het is onbetwistbaar zo dat de meeste advocaten in Cassatie eminente juristen zijn, die dikwijls aan de universiteit doceren en van wie het prestige erkend is.

Ze zijn vertrouwd met het intellectuele werk en met de specifieke techniek van het beroep in Cassatie, zodat ze een onmiskenbare bijdrage leveren aan de formulering van de arresten.

Het lid vreest dus dat, zonder deze gespecialiseerde balie, de achterstand van het Hof nog zou toenemen.

Het lid suggereert de evaluatie van de resultaten van de toegekende uitbreiding van de personeelsformatie evenals de mogelijke oplossingen voor de achterstand te bespreken in het kader van de periodieke samenkomst met de korpsoversten.

Een der vorige sprekers merkt op dat, indien het juist is dat de voorbereiding van een procedure in de ingewikkelde materies beoordeeld door het Hof van Cassatie belangrijk kan zijn voor het ritme waarmee het Hof zijn zaken kan afwerken, en indien men de

contestable. En fait, les dispositions applicables aux cours d'appel ont été transposées à la Cour de cassation.

On ne peut toutefois pas sous-estimer l'incidence de cette mesure sur l'attitude du barreau.

L'on ne peut pas non plus perdre de vue que la proposition doit être considérée dans le contexte d'un arriéré dont le volume croît constamment, car nul ne niera que le nombre des pourvois en cassation a triplé en matière civile.

En outre, le filtre que constitue l'avis préalable d'un avocat en cassation ne joue pas pour toutes les affaires.

Quant à l'extension du cadre, il est exact qu'elle ne suffira pas à résorber l'arriéré.

Elle constitue pourtant une condition *sine qua non* si l'on veut accélérer la procédure.

Le rôle des chefs de corps et la dynamisation de la magistrature sont aussi des éléments importants qui ne peuvent être gérés par la loi.

La Cour de cassation doit maintenir son autorité intellectuelle, faute de quoi notre système juridique perdrait une référence de la plus grande importance.

Pour le reste, l'intervenant n'est pas partisan, dans le cadre de la proposition de loi en discussion, d'un débat sur l'existence d'un barreau particulier près la Cour de cassation.

En effet, il estime que le législateur ne peut pas joindre ce débat à celui sur l'arriéré judiciaire sans se contredire.

Il est incontestable que la plupart des avocats à la Cour de cassation sont des juristes éminents, qui enseignent souvent à l'université et dont le prestige est reconnu.

Ils sont rompus au travail intellectuel et à la technique spécifique du pourvoi en cassation, si bien qu'ils apportent une contribution notoire à la formulation des arrêts.

L'intervenant craint donc que sans ce barreau spécialisé, l'arriéré de la Cour ne s'accroisse encore.

Il suggère de discuter, dans le cadre de la réunion périodique avec les chefs de corps, de l'évaluation des résultats de l'extension de cadre accordée, ainsi que des solutions possibles à l'arriéré.

L'un des intervenants précédents fait observer que s'il est exact que la préparation d'une procédure dans les matières complexes jugées par la Cour de cassation peut être importante pour la cadence à laquelle celle-ci peut conclure ses affaires et si l'on veut conserver les

advocaten bij het Hof van Cassatie wil behouden, men die advocaten dan uitsluitend bij het Hof van Cassatie moet laten pleiten, opdat ze hun *know-how* niet zouden verspillen door banale zaken te behandelen.

Wat de gerechtelijke achterstand betreft, stelt de minister dat dit punt een van de prioriteiten zal zijn van de algemene beleidsnota en dat hij een aantal voorstellen zal formuleren om acties te ondernemen, hoofdzakelijk op het niveau van de hoven van beroep.

Het zal niet alleen gaan om de terbeschikkingstelling van een aantal mensen, maar ook om een debat over misbruiken van procedure. Het onderzoek op dat vlak zal des te gemakkelijker zijn omdat de automatisering op het niveau van de hoven van beroep goed vooruitgaat. Een van de voorstellen van de minister zou zijn artikel 1072*bis* van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen.

Hij stelt vast dat een aantal leden hun terughoudendheid hebben uitgedrukt ten opzichte van het door het voorgelegde voorstel ingevoegde artikel 1111*bis*.

De minister stelt voor de bespreking over de geldboetes voor tergend en roekeloos geding te globaliseren en te onderzoeken of men tot een gemeenschappelijke nieuwe procedure kan komen, die eenvoudiger en efficiënter zou werken, en die zowel voor de rechtbanken van eerste aanleg als voor de hoven van beroep en voor het Hof van Cassatie zou gelden.

Met betrekking tot de amendementen die hij bij de artikelen 3 en 6 van het voorstel heeft aangekondigd, wijst de minister erop dat de benoeming door de Koning zou gebeuren nadat de kandidaten een examen hebben afgelegd, dat door het Hof van Cassatie wordt georganiseerd.

De minister stelt eveneens voor het vierde lid van het voorgestelde artikel 259*quinquies* duidelijker te formuleren (zie *infra*, het punt A van zijn amendement bij artikel 6).

Vervolgens verklaart de minister dat ook een debat moet worden gevoerd over middelen om de zaken te filteren.

Het gevaar bestaat natuurlijk dat men selectiemethodes doorvoert, waardoor de toegang tot het gerecht bemoeilijkt wordt precies voor personen die het nodig hebben.

In het licht van de steeds erger wordende achterstand dringen alternatieve maatregelen zich evenwel op.

Het systeem van de geldboetes voor tergend en roekeloos beroep is een filter *a posteriori*, maar het heeft aangetoond dat het niet goed werkt.

avocats à ladite Cour, il faut les faire plaider exclusivement devant elle, afin qu'ils ne galvaudent pas leur savoir-faire en s'occupant d'affaires banales.

En ce qui concerne l'arriéré judiciaire, le ministre affirme que ce point constituera l'une des priorités de la note de politique générale et qu'il formulera un certain nombre de propositions en vue d'entreprendre des actions, principalement dans les cours d'appel.

Il s'agira non seulement de la mise à disposition d'un certain nombre de personnes, mais aussi d'un débat sur les abus de procédure. L'examen sur ce plan sera d'autant plus facile que l'automatisation des cours d'appel progresse bien. L'une des propositions du ministre serait de modifier l'article 1072*bis* du Code judiciaire.

Il constate qu'un certain nombre de membres ont exprimé des réserves quant à l'article 1111*bis* inséré par la proposition en discussion.

Le ministre propose de globaliser la discussion relative aux amendes pour procès téméraire ou vexatoire et d'examiner s'il est possible d'aboutir à une nouvelle procédure commune, dont le fonctionnement serait plus simple et plus efficace et qui s'appliquerait tant aux tribunaux de première instance qu'aux cours d'appel et à la Cour de cassation.

En ce qui concerne les amendements qu'il a annoncés aux articles 3 et 6 de la proposition, le ministre souligne que la nomination serait faite par le Roi après que les candidats auraient passé un examen organisé par la Cour de cassation.

Il propose également de formuler plus clairement le quatrième alinéa de l'article 259*quinquies* proposé (voir *infra*, le point A de son amendement à l'article 6).

Il déclare ensuite qu'il faut également consacrer un débat aux moyens permettant de filtrer les affaires.

Le danger est naturellement que l'on risque d'appliquer des méthodes de sélection qui entravent l'accès à la justice, précisément pour les personnes qui en ont besoin.

Toutefois, au vu de l'arriéré qui ne cesse de s'aggraver, des mesures différentes s'imposent.

Le système des amendes pour pourvoi téméraire ou vexatoire est un filtre *a posteriori*, mais il a démontré qu'il ne fonctionne pas bien.

Er zijn ook voorstellen geformuleerd om een soort selectiekamer te organiseren, maar de minister is voorlopig niet geneigd om daarop in te gaan.

Andere voorstellen suggereren de rechtplegingsvergoedingen en de intresten te verhogen.

De buitengerechtelijke bemiddeling, systeem dat in de Verenigde Staten wordt toegepast, is ook een mogelijk spoor.

Een senator verheugt zich vooreerst over het feit dat met dit voorstel, dat hij mede heeft ondertekend, het parlementaire initiatief voorrang krijgt en misschien tot wetgeving zal leiden, hetgeen hem de hoofdpoddracht van de Senaat lijkt.

Het amendement van de minister over de benoeming van de referendarissen meent de spreker te kunnen interpreteren in die zin dat een vergelijkend examen eerst door het Hof wordt georganiseerd en dat men voor de benoeming de volgorde volgt van de uitslag van het examen.

Als het zo is heeft de spreker geen bezwaar tegen dat amendement.

Zulks betekent ook dat, als een kandidaat niet voldoet, het de minister is die, op voorstel van de procureur-generaal of van de eerste voorzitter van het Hof, de betrokkene afzet.

Wat de geldboetes voor tergend en roekeloos beroep betreft, vindt de spreker het onaanvaardbaar dat dergelijke geldboetes in strafzaken zouden kunnen worden opgelegd, maar de huidige versie van het voorstel beperkt die mogelijkheid tot de burgerlijke zaken, waar ze volgens de spreker toch een filter zou kunnen uitmaken.

De belangrijkste filter op het niveau van het Hof van Cassatie is evenwel het bestaan van een specifieke balie.

De spreker meent dat de bespreking hierover, die beter buiten dit voorstel zou worden gevoerd, moet worden gekoppeld aan deze over het parket-generaal bij het Hof: moet dit parket blijven bestaan, en zo ja, moet het zijn huidige rol behouden, waarmee wij al meermaals voor internationale rechtsinstanties problemen gehad hebben?

Een lid wijst erop dat er in het Hof van Cassatie geen taalkaders bestaan. Hij sluit zich dus aan bij de vraag of de aanwerving van de referendarissen volgens de uitslag van het vergelijkend examen gebeurt.

Dit zou betekenen dat bij voorbeeld vijf Nederlandstaligen of vijf Franstaligen de eerste vijf plaatsen kunnen hebben.

Des propositions ont également été formulées en vue d'organiser en quelque sorte une chambre de sélection, mais le ministre n'est pas enclin provisoirement à y donner suite.

D'autres propositions suggèrent de majorer les indemnités de procédure et les intérêts.

La médiation extrajudiciaire, système appliqué aux États-Unis, est aussi une piste possible.

Un sénateur se réjouit d'abord de constater que, grâce à la proposition en discussion, dont il est co-signataire, l'initiative parlementaire bénéficie de la priorité et aboutira peut-être à une loi, ce qui lui semble être la mission principale du Sénat.

Il croit pouvoir interpréter l'amendement du ministre concernant la nomination des référendaires en ce sens que la Cour organisera d'abord un concours et que, pour la nomination, on suivra l'ordre déterminé par les résultats de celui-ci.

S'il en est ainsi, l'intervenant ne s'opposera pas à cet amendement.

Cela signifie aussi que si un candidat ne donne pas satisfaction, c'est le ministre qui, sur proposition du procureur général ou du premier président de la cour, révoque l'intéressé.

En ce qui concerne les amendes pour pourvoi téméraire ou vexatoire, l'intervenant trouve inacceptable que de telles amendes puissent être infligées en matière pénale, mais la version actuelle de la proposition limite cette possibilité aux affaires civiles, où elles pourraient quand même, selon lui, faire office de filtre.

Le filtre principal à la Cour de cassation est néanmoins l'existence d'un barreau spécifique.

L'intervenant estime que la discussion à ce sujet, qui serait mieux à sa place hors du cadre de la présente proposition, doit être jointe à celle relative au parquet général près la Cour: ce parquet doit-il subsister et, dans l'affirmative, garder son rôle actuel, qui nous a déjà valu à plusieurs reprises des problèmes devant les juridictions internationales?

Un commissaire souligne qu'il n'existe pas de cadres linguistiques à la Cour de cassation. C'est pourquoi il demande, lui aussi, si le recrutement des référendaires se fait suivant les résultats du concours.

Cela signifierait, par exemple, que cinq néerlandophones ou cinq francophones pourraient occuper les cinq premières places.

Een ander lid antwoordt dat de keuze van de laureaten van de ene of de andere taal zal worden gemaakt in functie van de noodwendigheden van de werking van het Hof.

Als dit laatste bij voorbeeld drie Nederlandstaligen nodig heeft, zullen de drie eerste Nederlandstaligen van de uitslag worden gekozen.

De minister wenst nog de twee volgende punten aan de commissie voor te leggen:

1. volgens artikel 17 van het wetsvoorstel is het de Koning die de verloven, de vakanties en de afwezigheden wegens arbeidsongeschiktheid van de referendarissen bepaalt. De minister is van mening dat deze taak niet aan de Koning toekomt en dat men hem minstens een delegatiebevoegdheid naar de administratie of naar het Hof zou moeten geven;

2. voor de referendarissen voorziet het voorstel in een tuchtregeling op het niveau van de magistratuur. Men had het ook kunnen doen op het niveau van de administratie.

Op die twee punten is de minister voornemens amendementen in te dienen.

Een lid merkt op dat volgens artikel 23 van het wetsvoorstel (art. 22 van de aangenomen tekst) het Hof bevoegd is te beslissen dat een schorsing bij ordemaatregel voorlopige, algehele of gedeeltelijke inhouding van de wedde meebrengt.

Het lid verwijst naar het arrest van de Raad van State inzake Reyniers, waar het ministerie van Justitie werd veroordeeld om al het achterstallige dat ingehouden was op de wedde terug te betalen. Het lid suggereert de bepaling van het voorgestelde artikel te toetsen aan de overwegingen van het arrest en onder meer aan de verwijzingen naar het Europees recht.

IV. ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING

Opschrift

De commissie beslist de Nederlandstalige tekst van het opschrift te doen luiden als volgt:

« *Wetsvoorstel strekkende tot de bespoediging van de procedure voor het Hof van Cassatie.* »

Artikel 1

Een lid vraagt zich af of de commissie over artikel 1 van een wetsvoorstel — dat telkens de verwijzing naar een artikel van de Grondwet bevat — moet stemmen.

Indien die verwijzing onjuist zou zijn, rijst immers de vraag of de overlegcommissie niet moet worden gevat. Een stemming over artikel 1 is dus eerder een symbolische stemming.

Un autre commissaire répond que le choix des lauréats de l'une ou de l'autre langue se fera en fonction des nécessités du fonctionnement de la Cour.

Si celle-ci a besoin, par exemple, de trois néerlandophones, ce seront les trois premiers lauréats néerlandophones qui seront choisis.

Le ministre souhaite encore soumettre à la commission les deux points suivants:

1. en vertu de l'article 17 de la proposition de loi, c'est le Roi qui détermine les congés, les vacances et les absences pour cause d'incapacité de travail des référendaires. Le ministre estime que cela n'incombe pas au Roi et qu'il conviendrait de lui accorder au moins un pouvoir de délégation à l'administration ou à la Cour;

2. la proposition prévoit pour les référendaires un régime disciplinaire dans le cadre de la magistrature. On aurait aussi pu le faire dans le cadre de l'administration.

Le ministre a l'intention de déposer des amendements concernant ces deux points.

Un commissaire fait observer qu'en vertu de l'article 23 de la proposition de loi (art. 22 du texte adopté), la Cour peut décider qu'une suspension par mesure d'ordre comportera retenue provisoire, totale ou partielle du traitement.

Il renvoie à l'arrêt du Conseil d'État en cause de Reyniers, qui a condamné le Ministère de la Justice à rembourser tous les arriérés retenus sur le traitement. L'intervenant suggère d'examiner la disposition de l'article proposé à la lumière des considérants de l'arrêt et, notamment, des références au droit européen.

IV. DISCUSSION DES ARTICLES

Intitulé

La commission retient l'intitulé néerlandais suivant:

« *Wetsvoorstel strekkende tot de bespoediging van de procedure voor het Hof van Cassatie.* »

Article 1er

Un membre se demande si la commission doit mettre aux voix l'article 1er d'une proposition de loi qui fait référence à un article de la Constitution.

Il y a en effet lieu de se demander s'il ne faudrait pas saisir la commission de concertation au cas où la référence serait inexacte. Par conséquent, tout vote relatif à l'article 1er serait avant tout un vote symbolique.

De commissie stelt vast dat er een tekstverbetering aan artikel 1 moet worden aangebracht.

In dit artikel moet enkel worden verwezen naar artikel 77 van de Grondwet, zonder aanduiding van een of ander onderdeel van dit artikel.

Voor het overige geeft dit laatste geen aanleiding tot opmerkingen.

Het wordt eenparig aangenomen door de 10 aanwezige leden.

Artikel 2

Een lid suggereert de woorden «in de door de wet bepaalde gevallen» te vervangen door de woorden «in de door artikel 1105*bis* van het Gerechtelijk Wetboek bepaalde gevallen».

Dit laatste artikel wordt immers door artikel 24 van het wetsvoorstel ingevoegd.

De commissie beslist niet in te gaan op deze suggestie, omdat een bredere formulering van artikel 2 meer aangewezen lijkt.

Artikel 2 wordt eenparig aangenomen door de 10 aanwezige leden.

Artikel 3

Bij dit artikel dient de Regering een amendement in (zie Gedr. St., Senaat, nr. 1-52/2, B.Z. 1995, amendement nr. 1).

Een lid vraagt aan de minister te bevestigen dat het de bedoeling is om aanvankelijk vijf referendarissen te benoemen, met een evaluatie na een jaar, in functie van het inhalen van de achterstand. Pas wanneer duidelijk blijkt dat, dankzij die referendarissen, de achterstand wordt ingehaald kan men eventueel tot een verhoging van hun aantal overgaan.

De minister bevestigt dit. Hij merkt op dat ook wat het aantal raadsheren betreft (namelijk 27), de vraag is gerezen of men niet een mogelijkheid van evolutie moet toelaten.

De vorige spreker waarschuwt voor het feit dat de goedkeuring van de tekst zou kunnen worden geïnterpreteerd als het oprichten van een kader.

De betrokkenen zouden dan als argument kunnen invoeren dat er een achterstand blijft bestaan omdat hun kader niet is opgevuld.

De minister geeft toe dat dit gevaar inderdaad bestaat, maar herhaalt dat hij, ook met betrekking tot het aantal raadsheren, voorstander is van een zekere flexibiliteit.

Een lid wijst erop dat de evaluatie van de toestand van het Hof slechts relevant kan zijn als de hulp

La commission constate ensuite qu'il y a lieu d'améliorer la rédaction de l'article 1er.

Cet article doit faire référence à l'article 77 de la Constitution, sans plus.

Pour le reste, l'article ne donne lieu à aucune observation.

Il est adopté à l'unanimité des 10 membres présents.

Article 2

Un membre suggère de remplacer les mots «dans les cas prévus par la loi» par les mots «dans les cas prévus par l'article 1105*bis* du Code judiciaire».

En effet, la proposition de loi prévoit en son article 24 l'insertion d'un article 1105*bis* dans le Code judiciaire.

La commission décide de ne pas retenir cette suggestion, parce qu'elle estime qu'il convient de donner une formulation plus large à l'article 2.

L'article 2 est adopté à l'unanimité des 10 membres présents.

Article 3

Le Gouvernement dépose un amendement à cet article (*cf.* doc. Sénat, n° 1-52/2, S.E. 1995, amendement n° 1).

Un membre demande au ministre de confirmer que l'intention est bien de nommer au départ cinq référendaires et de procéder, au bout d'un an, à une évaluation afin de vérifier dans quelle mesure le retard aura été comblé. Ce n'est que s'il est évident que le retard s'amenuise grâce à leur intervention que l'on pourrait augmenter le nombre des référendaires.

Le ministre confirme que telle est bien l'intention. Il note que l'on s'est également demandé, en ce qui concerne le nombre de conseillers (à savoir 27), s'il ne faudrait pas prévoir la possibilité d'une évolution.

Le préopinant met en garde contre le risque que l'adoption du texte puisse être interprétée comme la création d'un cadre.

Dans cette hypothèse, les intéressés pourraient faire valoir qu'un arriéré subsiste parce que leur cadre n'est pas au complet.

Le ministre concède que ce risque existe, mais il rappelle qu'il est favorable à une certaine flexibilité même pour ce qui est du nombre des conseillers.

Un membre souligne que l'évaluation de la situation à la Cour ne peut être significative que si l'aide

(onder meer van de gedelegeerde magistraten) waarover het Hof nu al beschikt behouden blijft en als de referendarissen daaraan worden toegevoegd.

De commissie en de minister sluiten zich aan bij deze opmerking.

Het amendement van de minister en het geamendeerde artikel worden eenparig aangenomen door de 10 aanwezige leden.

De Nederlandse tekst voorgesteld door het amendement moet evenwel luiden als volgt:

«*Hun aantal wordt door de minister van Justitie bepaald.*»

Artikel 4

De minister geeft aan de commissie lezing van een brief uitgaande van de procureur-generaal en van de eerste voorzitter van het Hof, die luidt:

«(...)

Il conviendrait à notre avis de supprimer cet article dès lors que le système des magistrats délégués est maintenu, et non pas supprimé comme le prévoyait la proposition de loi de 1993. C'est en raison de ce maintien au demeurant que n'ont pas été reprises dans la proposition de loi de 1995 les dispositions des articles 5, 15, 18 et 21 de la proposition de loi de 1993.

Par ailleurs, il est à noter que, sur ce point, les développements de la proposition de loi de 1995 correspondent au texte de la proposition de loi de 1993, mais non à celui de la proposition de loi de 1995.»

De rapporteur herinnert eraan dat in het kader van de bespreking van de vorige versie van het voorstel de commissie had beslist de bepalingen betreffende de gedelegeerde magistraten te doen vervallen, omdat ze overbodig waren.

Een lid merkt op dat, als artikel 4 vervalt, artikel 136 van het Gerechtelijk Wetboek, en in het bijzonder het laatste lid ervan (dat de gedelegeerde magistraten en de attachés beoogt), in zijn huidige versie zal blijven bestaan.

Een ander lid onderstreept dat de afschaffing van het systeem van de gedelegeerde magistraten slechts denkbaar zal zijn wanneer het kader van de referendarissen zal zijn opgevuld.

Ten gevolge van deze gedachtenwisseling dient de heer Lallemand een amendement in, strekkende tot het weglaten van artikel 4 (zie Gedr. St., Senaat, nr. 1-52/2, B.Z. 1995, amendement nr. 6).

Dit amendement wordt eenparig aangenomen door de 10 aanwezige leden.

dont elle bénéficie actuellement (notamment celle des magistrats délégués) est maintenue et si les référendaires constituent une aide supplémentaire.

La commission et le ministre partagent ce point de vue.

L'amendement du ministre et l'article amendé sont adoptés à l'unanimité des 10 membres présents.

Toutefois, le texte néerlandais proposé par l'amendement doit être modifié et rédigé comme suit:

«*Hun aantal wordt door de minister van Justitie bepaald.*»

Article 4

Le ministre donne lecture à la commission d'une lettre du procureur général et du premier président de la Cour, dont voici le texte:

«(...)

Il conviendrait à notre avis de supprimer cet article dès lors que le système des magistrats délégués est maintenu, et non pas supprimé comme le prévoyait la proposition de loi de 1993. C'est en raison de ce maintien au demeurant que n'ont pas été reprises dans la proposition de loi de 1995 les dispositions des articles 5, 15, 18 et 21 de la proposition de loi de 1993.

Par ailleurs, il est à noter que, sur ce point, les développements de la proposition de loi de 1995 correspondent au texte de la proposition de loi de 1993, mais non à celui de la proposition de loi de 1995.»

Le rapporteur rappelle que, dans le cadre de la discussion de la précédente version de la proposition, la commission avait décidé de supprimer les dispositions relatives aux magistrats délégués, parce qu'elles étaient superflues.

Un membre note que, si l'on supprime l'article 4, l'article 136 du Code judiciaire et, en particulier, le dernier alinéa de celui-ci (qui vise les magistrats délégués et les attachés) subsistera dans sa rédaction actuelle.

Un autre membre souligne que la suppression du système des magistrats délégués ne pourra être envisagée que lorsque le cadre des référendaires sera au complet.

À la suite de cet échange de vues, M. Lallemand dépose un amendement visant à supprimer l'article 4 (cf. doc. Sénat n° 1-52/2, S.E. 1995, amendement n° 6).

Cet amendement est adopté à l'unanimité des 10 membres présents.

Artikel 5 (artikel 4 van de aangenomen tekst)

Bij dit artikel dient de heer Lallemand een amendement in (zie Gedr. St., Senaat, nr. 1-52/2, B.Z. 1995, amendement nr. 7).

Dit amendement en het aldus geamendeerde artikel worden eenparig aangenomen door de 8 aanwezige leden.

Artikel 6 (artikel 5 van de aangenomen tekst)

Bij dit artikel dient de Regering een amendement in (zie Gedr. St., Senaat nr. 1-52/2, B.Z. 1995, amendement nr. 2).

De minister licht hierbij toe dat punt A van het amendement een verfijning is van het systeem waarbij de kandidaten voor de jury worden aangewezen.

De tekst zoals hij in het voorstel wordt geformuleerd zou kunnen worden geïnterpreteerd in die zin dat de procureur-generaal en de eerste voorzitter elk het eens moeten zijn met de voordracht van de andere, wat een niet werkbare formule lijkt.

Het wezenlijke element van het amendement ligt evenwel in het punt B ervan, volgens hetwelk de referendarissen door de Koning worden benoemd.

Een lid heeft vragen bij de logische volgorde van de hoofdstukken van deel II, boek I, titel VI van het Gerechtelijk Wetboek, indien men van de artikelen 259*quinquies* tot 259*septies* een nieuw hoofdstuk *Vter* maakt.

Het lid stelt voor deze laatste artikelen in hoofdstuk V te plaatsen.

Dit zou de samenwerking tussen de verschillende elementen van het Hof in het licht plaatsen.

De commissie beslist op deze suggestie niet in te gaan.

Het amendement van de Regering wordt eenparig aangenomen door de 10 aanwezige leden.

Het geamendeerde artikel wordt aangenomen met 8 stemmen bij 1 onthouding.

Artikelen 7 tot 16 (artikelen 6 tot 15 van de aangenomen tekst)

Deze artikelen geven geen aanleiding tot opmerkingen en worden eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

Artikel 17 (artikel 16 van de aangenomen tekst)

De minister herinnert aan zijn opmerking over de noodzaak van een soepelere regeling voor de materies bedoeld in het voorgesteld artikel 353*bis*.

Article 5 (article 4 du texte adopté)

M. Lallemand dépose un amendement à cet article (*cf.* doc. Sénat n° 1-52/2, S.E. 1995, amendement n° 7).

Cet amendement et l'article amendé sont adoptés à l'unanimité des 8 membres présents.

Article 6 (article 5 du texte adopté)

Le Gouvernement dépose un amendement à cet article (*cf.* doc. Sénat n° 1-52/2, S.E. 1995, amendement n° 2).

Le ministre précise que le point A de l'amendement affine le système de désignation des membres du jury.

Le texte, tel qu'il est rédigé dans la proposition, pourrait être interprété en ce sens que le procureur général doit approuver la présentation du premier président et ce dernier la présentation du procureur général, formule qui ne semble pas devoir fonctionner correctement.

Le point B constitue, toutefois, l'élément essentiel de l'amendement. Il dispose notamment que le référendaire est nommé par le Roi.

Un membre se pose des questions au sujet de la logique à laquelle correspondrait l'ordre de succession des chapitres de la deuxième partie, livre Ier, titre VI, du Code judiciaire, si l'on faisait des articles 259*quinquies* à 259*septies* un nouveau chapitre *Vter*.

Il propose que l'on inscrive ces derniers articles au chapitre V.

Cela permettrait notamment de mettre en lumière la collaboration entre les divers éléments de la Cour.

La commission décide de ne pas retenir ces suggestions.

L'amendement gouvernemental est adopté à l'unanimité des 10 membres présents.

L'article amendé est adopté par 8 voix et 1 abstention.

Articles 7 à 16 (articles 6 à 15 du texte adopté)

Ces articles ne donnent lieu à aucune observation et sont adoptés à l'unanimité des 11 membres présents.

Article 17 (article 16 du texte adopté)

Le ministre rappelle l'observation qu'il a faite au sujet de la nécessité de prévoir une réglementation souple pour les matières visées à l'article 353*bis* proposé.

Hij meent dat deze materies het voorwerp zouden moeten uitmaken van een herziening, op de verschillende plaatsen van het Gerechtelijk Wetboek waar ze ter sprake komen op het vlak van personeelsbeleid.

Artikel 17 wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

Artikel 18 (artikel 17 van de aangenomen tekst)

Een lid vraagt welke functie van magistraat met die van referendaris op het vlak van de wedde overeenstemt.

Een lid vreest immers dat de wedde van de referendaris merklijk verschilt van die van bepaalde categorieën magistraten.

De minister antwoordt dat de wedde van referendaris bij het Hof van cassatie overeenstemt met deze van referendaris bij de Raad van State.

De minister deelt eveneens een vergelijkende tabel rond met betrekking tot de functie van referendaris bij de Raad van State, bij het Arbitragehof en bij het Hof van Cassatie (zie bijlage 1).

Een lid stelt vast dat een referendaris bij het Hof van cassatie dus een hogere bezoldiging heeft dan een rechter van eerste aanleg.

Een andere spreker herinnert eraan dat de wetgever na een lang debat dezelfde regeling heeft getroffen voor de referendarissen bij het Arbitragehof, om de kwaliteit van dat korps te waarborgen.

Oorspronkelijk was de wedde van referendaris bij het Arbitragehof vergelijkbaar met deze van een substituut van de procureur des Konings.

Nog een ander lid wil van de gelegenheid gebruik maken om nog eens te pleiten voor het invoeren van de vlakke loopbaan in de magistratuur.

Afgezien van de «incentives» die op bepaalde niveaus nodig kunnen zijn ten opzichte van magistraten die, zoals bij voorbeeld de onderzoeksrechters, bijkomend werk verrichten, meent het lid dat de wedde niet mag afhangen van de plaats waar men rechtsprekt of aan het rechtspreken medewerkt.

Het lid verwijst naar het Italiaanse systeem waar men vrederechters heeft die meer verdienen dan een raadsheer bij het Hof van cassatie, omdat ze een grotere anciënniteit hebben. Dit systeem schijnt goed te werken.

Artikel 18 wordt aangenomen met 8 stemmen bij 3 onthoudingen.

Artikel 19 (artikel 18 van de aangenomen tekst)

Dit artikel geeft geen aanleiding tot bespreking.

Il estime qu'il faudrait revoir les dispositions relatives à ces matières, aux divers endroits du Code judiciaire, chaque fois qu'il y est question de la politique du personnel.

L'article 17 est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

Article 18 (article 17 du texte adopté)

Un membre demande quelle est, en termes de traitement, la fonction de magistrat qui correspond à celle de référendaire.

Il craint, en effet, qu'il y ait un écart sensible entre le traitement des référendaires et celui de certaines catégories de magistrats.

Le ministre répond que le traitement des référendaires à la Cour de cassation correspond au traitement des référendaires au Conseil d'État.

Le ministre distribue également un tableau comparatif concernant la fonction de référendaire au Conseil d'État, à la Cour d'arbitrage et à la Cour de cassation (cf. annexe 1).

Un membre constate qu'un référendaire à la Cour de cassation a un traitement supérieur à celui d'un juge du tribunal de première instance.

Un autre intervenant rappelle que le législateur a adopté, au terme d'un long débat, un régime identique pour les référendaires à la Cour d'arbitrage, et ce afin de garantir la qualité des corps dont ils font partie.

Initialement, le traitement des référendaires à la Cour d'arbitrage était comparable à celui des substitués du procureur du Roi.

Un autre membre déclare qu'il veut profiter de l'occasion pour plaider une nouvelle fois en faveur de l'instauration du système de la carrière plane dans la magistrature.

Abstraction faite des «incitants» qui peuvent à certains niveaux s'avérer nécessaires pour les magistrats qui, à l'instar des juges d'instruction, effectuent un travail supplémentaire, l'intervenant estime que le traitement ne peut dépendre du lieu où ils statuent ou participent au prononcé d'un jugement.

L'intervenant fait référence au système italien dans lequel les juges de paix touchent un traitement supérieur à celui des conseillers à la Cour de cassation, simplement parce qu'ils ont plus d'ancienneté. Ce système semble bien fonctionner.

L'article 18 est adopté par 8 voix et 3 abstentions.

Article 19 (article 18 du texte adopté)

Cet article ne donne pas lieu à discussion.

Het wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

Artikel 20 (artikel 19 van de aangenomen tekst)

Dit artikel wordt aangenomen met 9 stemmen bij 2 onthoudingen.

Een lid verantwoordt zijn onthouding door het feit dat de tekst volgens hem een discriminatie inhoudt met de raadsheren van het Hof van Cassatie, die na hun 65 jaar zitting mogen hebben.

Artikel 21 (artikel 20 van de aangenomen tekst)

Een lid vraagt welke vorm van toezicht door het voorgestelde artikel 402*bis* wordt ingevoerd (gedeeltelijk toezicht, gezamenlijk toezicht,...).

Er wordt aan herinnerd dat bepaalde referendarissen aan het parket-generaal worden toegewezen en anderen aan het Hof.

Het is normaal dat de procureur-generaal op de eerste groep toezicht uitoefent terwijl de eerste voorzitter dit op de tweede groep doet.

De minister voegt hieraan toe dat artikel 21 in het licht van artikel 3 van het wetsvoorstel moet worden gelezen.

Artikel 21 wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

Artikel 22 (artikel 21 van de aangenomen tekst)

Dit artikel geeft geen aanleiding tot opmerkingen en wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

Artikel 23 (artikel 22 van de aangenomen tekst)

De minister stelt vast dat dit artikel de tuchtregeling ten opzichte van de referendarissen bepaalt, en in een *ad hoc* regeling voorziet, uitgaande van het idee dat, vermits het Hof tot de benoemingen overgaat, het ook het Hof is dat tuchtrechtelijk tussenkomt en de sancties op dat vlak uitspreekt.

Vraag is of het niet logischer zou zijn de algemene regels toe te passen, vermits de geamendeerde tekst van het wetsvoorstel de Koning belast met de benoeming van de referendarissen.

De minister suggereert dus te verwijzen naar Afdeling 3 van Hoofdstuk II van Titel V, Boek II, van het tweede deel van het Gerechtelijk Wetboek.

Een lid meent dat het probleem complexer is, vermits het Arbitragehof al bezwaar heeft tegen de procedure die wordt toegepast in tuchtzaken ten opzichte van de griffiers.

Il est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

Article 20 (article 19 du texte adopté)

L'article est adopté par 9 voix et 2 abstentions.

Un membre justifie son abstention en déclarant qu'à son avis, le texte entraîne une discrimination par rapport aux conseillers de la Cour de cassation, qui peuvent siéger après l'âge de 65 ans.

Article 21 (article 20 du texte adopté)

Un membre demande quel est le type de contrôle que l'article 402*bis* proposé instaure (contrôle partiel, contrôle conjoint, ...).

On rappelle que certains référendaires sont attachés au parquet général et d'autres à la Cour.

Il est normal que le procureur général exerce un contrôle sur le premier groupe et le premier président sur le second groupe.

Le ministre ajoute que l'article 21 doit être interprété à la lumière de l'article 3 de la proposition de loi.

L'article 21 est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

Article 22 (article 21 du texte adopté)

Cet article ne donne lieu à aucune observation et est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

Article 23 (article 22 du texte adopté)

Le ministre constate que cet article définit le régime disciplinaire des référendaires et prévoit à cet effet un statut *ad hoc* en partant de l'idée que, puisque c'est la Cour qui procède aux nominations, c'est elle aussi qui intervient en matière disciplinaire et prononce les sanctions en la matière.

On peut se demander s'il ne serait pas plus logique d'appliquer les règles générales, puisque le texte amendé de la proposition de loi charge le Roi de nommer les référendaires.

Le ministre suggère donc de faire référence à la section 3 du chapitre II du titre V, livre II, deuxième partie, du Code judiciaire.

Un membre estime que le problème est plus complexe, la Cour d'arbitrage émettant déjà des objections à l'encontre de la procédure appliquée en matière disciplinaire aux griffiers.

Bovendien zijn er richtlijnen van het Europees Hof met betrekking tot bepaalde maatregelen zoals de inhouding van wedden, die niet noodzakelijk in overeenstemming zijn met de basisregels van het E.V.R.M.

Het lid stelt dus voor de bespreking op dat punt te schorsen, om aan de minister toe te laten de vergelijking te maken met de tuchtregeling toegepast op de griffiers.

Het voorgestelde artikel 414*bis* bepaalt bijvoorbeeld dat de referendarissen eerst gehoord of behoorlijk opgeroepen worden, wat niet het geval is voor de griffiers.

Een ander lid repliceert dat het niet is omdat het statuut van de griffiers moet worden verbeterd, dat de bespreking en de goedkeuring van dit voorstel moet worden vertraagd, des te meer omdat de tuchtregeling die voor de referendarissen wordt ingevoegd bij veronderstelling beter is dan deze van de griffiers.

De vorige spreker blijft erbij dat er een probleem rijst in verband met de inhouding van wedde, die door het Europees Hof als strijdig met het E.V.R.M. wordt beschouwd.

Een lid voegt hieraan toe dat, volgens een vaste rechtspraak van de Raad van State, een tuchtrechtelijke sanctie, die een administratieve rechtshandeling zou zijn, aan zijn toezicht wordt onderworpen. Deze stelling is onder meer ontwikkeld in de zaak Reyniers. Zolang er geen definitieve veroordeling is, kan men volgens de Raad van State de uitoefening van het ambt schorsen, maar niet de wedde inhouden.

Deze laatste sanctie zou immers vooruitlopen op de beoordeling van de schuldvraag.

Het voorgestelde artikel 414*bis* geeft aan het Hof van Cassatie een tuchtrechtelijke bevoegdheid ten opzichte van de referendarissen.

Het Hof zal niet bij wege van arresten uitspraak doen, maar wel bij wege van administratieve maatregel.

Als men de interpretatie volgt van de Raad van State, zou deze laatste dus bevoegd zijn om die beslissing te toetsen.

Een wettelijke bepaling die in de mogelijkheid van een inhouding van wedde zou voorzien, zou dus rechtstreeks strijdig zijn met deze rechtspraak van de Raad van State.

Het lid pleit ervoor dat eenieder die een openbare functie uitoefent zo snel mogelijk zou worden berecht, en dat, in afwachting van de beoordeling, tot geen inhouding van wedde zou worden overgegaan.

Indien de schuld van de ambtenaar schade heeft veroorzaakt, kan de benadeelde persoon zich altijd burgerlijke partij stellen op een correctionele zitting en een gedeelte van de wedde terugvorderen.

De plus, il y a des directives de la Cour européenne concernant certaines mesures telles que la retenue de traitement, qui ne respectent pas nécessairement les règles de base de la C.E.D.H.

L'intervenant propose donc de suspendre la discussion de ce point afin de permettre au ministre de faire la comparaison avec le régime disciplinaire appliqué aux greffiers.

L'article 414*bis* proposé dispose, par exemple, que les référendaires doivent d'abord avoir été entendus ou dûment appelés, ce qui n'est pas le cas pour les greffiers.

Un autre membre réplique que ce n'est pas parce que le statut des greffiers demande à être amélioré que la discussion et le vote de cette proposition doivent être différés, d'autant que le régime disciplinaire proposé pour les référendaires est, par hypothèse, meilleur que celui des greffiers.

Le préopinant maintient qu'un problème se pose concernant la retenue de traitement, que la Cour européenne considère comme contraire à la C.E.D.H.

Un membre ajoute que, selon une jurisprudence constante du Conseil d'État, une sanction disciplinaire, qui serait un acte administratif, est soumise à sa juridiction. Cette thèse a notamment été développée dans l'affaire Reyniers. Tant qu'il n'y a pas de condamnation définitive, on peut, selon le Conseil d'État, suspendre l'exercice de la fonction, mais pas opérer de retenue de traitement.

En effet, cette dernière sanction préjugerait de la culpabilité de l'intéressé.

L'article 414*bis* proposé confère à la Cour de cassation une compétence disciplinaire à l'égard des référendaires.

La Cour ne se prononcera pas par voie d'arrêt, mais bien par voie de mesure administrative.

Si l'on suit l'interprétation du Conseil d'État, ce dernier serait donc compétent pour connaître de cette décision.

Une disposition légale qui prévoirait la possibilité d'opérer une retenue de traitement irait donc radicalement à l'encontre de cette jurisprudence du Conseil d'État.

L'intervenant plaide pour que quiconque exerce une fonction publique soit jugé le plus rapidement possible et pour qu'en attendant ce jugement, on n'applique pas de retenue de traitement.

Si la faute de l'agent a causé un dommage, la personne lésée peut toujours se constituer partie civile à une audience correctionnelle et réclamer une partie du salaire.

De minister wijst erop dat de ganse tuchtproblematiek het voorwerp zal moeten uitmaken van een debat, waarvoor de minister ook op politiek vlak belangstelling heeft, onder meer met betrekking tot de modernisering van het gerecht.

Onafgezien van die principiële vraag rijst hier een concreet probleem: moet in een regeling *ad hoc* voor de referendarissen bij het Hof van Cassatie worden voorzien, of moet men gewoon verwijzen naar de algemene regels bepaald door het Gerechtelijk Wetboek?

De minister staat open voor de twee oplossingen, die weliswaar beide problemen zouden kunnen meebrengen.

Een lid is eerder voorstander van de toepassing van de algemene regels op de referendarissen, rekening houdend met de noodzaak van een globale herziening van de tuchtproblematiek.

Bovendien rijst de vraag of de algehele inhouding van wedde wettelijk is.

Een ander lid suggereert dan om de laatste zin van het voorgestelde artikel 414*bis* te doen vervallen. Een andere oplossing zou zijn enkel het woord «totale» te schrappen.

Nog een ander lid is van mening dat de voorgestelde tekst in elk geval beter is dan een verwijzing naar het tuchtstelsel toepasselijk op de griffiers.

In het Arbitragehof geldt trouwens dezelfde regeling als deze bepaald door het voorgestelde artikel 414*bis*.

Uiteindelijk wordt artikel 23 aangenomen met 6 tegen 2 stemmen, bij 2 onthoudingen.

Een lid vraagt aan de minister of hij voornemens is in de toekomst het systeem van de referendarissen bij andere rechtsmachten in te voeren.

Persoonlijk is het lid voorstander van een dergelijke oplossing. Hij heeft al lang gepleit om van de griffiers een louter administratief korps te maken, met het oog op de logistieke ondersteuning van de rechtsmachten en om daarnaast een korps van referendarissen op te richten.

De minister antwoordt dat een debat op dat punt kan worden gevoerd in het kader van de bespreking over zijn beleidsnota, waarin sprake is van de globale reorganisatie van het gerechtelijk apparaat en van de opwaardering van het griffiepersoneel.

Op dit ogenblik is de minister niet voornemens om het instituut van de referendarissen tot op de laagste echelons van het gerechtelijke apparaat in te voeren.

Het zal ook afhangen van de manier waarop men de opsplitsing tussen het «management» en het juridische werk wil organiseren, opsplitsing waarvan de minister voorstander is.

Le ministre déclare que l'ensemble de la problématique disciplinaire devra faire l'objet d'un débat auquel il s'intéresse également sur le plan politique, notamment en ce qui concerne la modernisation de la justice.

Indépendamment de cette question de principe, un problème concret se pose: faut-il prévoir un régime *ad hoc* pour les référendaires de la Cour de cassation ou faut-il renvoyer tout simplement aux règles générales énoncées dans le Code judiciaire?

Le ministre se dit ouvert aux deux solutions, qui pourraient cependant toutes deux soulever des problèmes.

Une membre se prononce plutôt en faveur de l'application des règles générales aux référendaires, compte tenu de la nécessité d'une révision globale de la problématique disciplinaire.

De plus, il y a lieu de se demander si une retenue totale du salaire est légale.

Un autre membre suggère de supprimer la dernière phrase de l'article 414*bis* proposé. Une autre solution serait de supprimer uniquement le mot «total».

Un autre membre estime que le texte proposé est, en tout cas, préférable à une référence au régime disciplinaire applicable aux greffiers.

La Cour d'arbitrage connaît d'ailleurs le même régime que celui prévu à l'article 414*bis* proposé.

L'article 23 est finalement adopté par 6 voix contre 2 et 2 abstentions.

Un membre demande au ministre s'il a l'intention, à l'avenir, d'instaurer le système des référendaires dans d'autres juridictions.

Personnellement, il est partisan d'une telle solution. Il plaide depuis longtemps pour faire des greffiers un corps purement administratif chargé du soutien logistique des juridictions et instituer en plus un corps de référendaires.

Le ministre répond que l'on pourrait débattre de ce point dans le cadre de la discussion de sa note de politique générale, dans laquelle il est question de la réorganisation globale de l'appareil judiciaire et de la revalorisation du personnel des greffes.

Pour l'instant, le ministre n'a pas l'intention d'introduire l'institution du référendaire jusqu'aux échelons les plus bas de l'appareil judiciaire.

Cela dépendra aussi de la manière dont on voudra répartir les choses entre le «management» et le travail juridique, répartition dont le ministre est partisan.

Hij stelt voor eerst experimenten op het niveau van de hoven van beroep te starten om te zien welke lessen men daaruit op het vlak van een dergelijke opsplitsing kan trekken.

Artikel 24 (artikel 23 van de aangenomen tekst)

De regering dient een amendement in (zie Gedr. St., Senaat, nr. 1-52/2, B.Z. 1995, amendement nr. 3).

Dit amendement wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

De heer Erdman dient ook een amendement in (zie Gedr. St., Senaat, nr. 1-52/2, B.Z. 1995, amendement nr. 5).

Er wordt herinnerd aan het vroegere debat over de overeenkomstige toepassing van het systeem van het Arbitragehof op het Hof van Cassatie.

De indiener van het amendement antwoordt dat dit laatste geen betrekking heeft op dat vroegere debat, dat thans blijkt beslecht te zijn.

Het amendement verwijst weliswaar naar de voorafgaande rechtspleging van het Arbitragehof, waar twee modaliteiten worden omschreven: worden aan die procedure onderworpen, de beroepen tot vernietiging of de prejudiciële vragen die ofwel klaarblijkelijk onontvankelijk zijn ofwel klaarblijkelijk niet tot de bevoegdheid van het Hof behoren (andere wetgevingen spreken van een «blijkbaar ongegrond» beroep).

De spreker vraagt zich af welke juridische draagwijdte men aan de uitdrukking «blijkbaar voor de hand ligt» heeft willen geven.

De rapporteur verwijst naar blz. 46 van het eerste verslag van de commissie (zie Gedr. St., Senaat, nr. 948-2, 1993-1994), waar de bespreking op dat punt terug te vinden is.

De oorspronkelijke tekst luidde: «Wanneer de beslissing in verband met het Cassatieberoep geen problemen lijkt op te leveren.»

De commissie heeft dan voor een andere formule gekozen, die inderdaad ruimer is dan deze van het Arbitragehof, omdat ze de gevallen niet wil uitsluiten waar de cassatie evident is, omdat de beslissing van het hof van beroep evident strijdig is met de wet.

Dit sluit aan bij de oplossing weerhouden bij voorbeeld in Duitsland en door het Elfde protocol bij het E.V.R.M.

In het licht van deze laatste verklaring wordt het amendement ingetrokken.

Il propose de faire d'abord des expériences au niveau des cours d'appel et de voir quelles leçons on peut tirer sur le plan d'une telle répartition.

Article 24 (article 23 du texte adopté)

Le Gouvernement présente un amendement (cf. doc. Sénat, n° 1-52/2, S.E. 1995, amendement n° 3).

Il est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

M. Erdman dépose également un amendement (doc. Sénat, n° 1-52/2, S.E. 1995, amendement n° 5).

Un membre rappelle la discussion antérieure sur l'application analogue du système de la Cour d'arbitrage à la Cour de cassation.

L'auteur de l'amendement répond que celui-ci ne se rapporte pas au débat antérieur, qui semble à présent tranché.

L'amendement se réfère certes à la procédure préalable de la Cour d'arbitrage qui prévoit deux modalités: sont soumis à cette procédure les recours en annulation ou les questions préjudicielles qui, soit sont manifestement irrecevables, soit ne relèvent manifestement pas de la compétence de la Cour (d'autres législations parlent d'un recours «manifestement non fondé»).

L'intervenant se demande quelle portée juridique on a voulu donner à l'expression «paraît s'imposer».

Le rapporteur renvoie à la page 46 du premier rapport de la commission (doc. Sénat, 1993-1994, n° 948-2), où l'on peut trouver la discussion de ce point.

Le texte néerlandais était initialement rédigé comme suit: «*Wanneer de beslissing in verband met het cassatieberoep geen problemen lijkt op te leveren.*»

La commission a alors opté pour une autre formule, qui est effectivement plus large que celle de la Cour d'arbitrage, parce qu'elle ne veut pas exclure les cas où la cassation est évidente, en raison du fait que la décision de la cour d'appel est manifestement contraire à la loi.

Cette formule rejoint celle retenue, par exemple, en Allemagne et par le onzième Protocole de la Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales.

Au vu de cette dernière explication, l'amendement est retiré.

Een lid merkt op dat deze rechtsfiguur uit het Angelsaksisch recht wordt overgenomen, waar het *Supreme Court* met vijf leden beslist of het de zaak al of niet behandelt.

Het lid heeft geen bezwaar tegen dat systeem; hij hoopt evenwel dat men ooit ook het systeem van de *dissenting opinion*, dat in het Angelsaksische recht voorkomt, bij onze hogere rechtscolleges zal invoeren.

Het systeem van de *dissenting opinion* biedt de mogelijkheid om later in vergelijkbare gevallen toch de behandeling door een voltallige kamer te krijgen, zoals het onder meer gebeurt voor het Amerikaanse *Supreme Court*.

Een lid wijst erop dat het systeem van de *dissenting opinion* een algemene discussie vergt en niet enkel kan worden ingevoerd op het niveau van de beperkte kamer opgericht door het voorgestelde artikel 1105bis.

Een ander lid voegt hieraan toe dat in geval van *dissenting opinion* in de beperkte kamer het voorstel bepaalt dat de zaak automatisch verwezen wordt naar de voltallige kamer.

Het geamendeerde artikel 24 wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

Artikel 25

Mevrouw Milquet dient een amendement in strekkende tot het weglaten van dit artikel (zie Gedr. St., Senaat, nr. 1-52/2, B.Z. 1995, amendement nr. 4).

In subsidiaire orde stelt zij voor enkel het laatste lid van het artikel te behouden.

Een lid merkt op dat in bepaalde materies, zoals bijvoorbeeld de echtscheiding, het cassatieberoep in burgerlijke zaken een schorsende kracht heeft.

Een ander lid verklaart zich gevoelig voor de argumentatie van Mevrouw Milquet, omdat er in burgerlijke zaken een voorafgaandelijke filter bestaat, namelijk de memorie die verplicht is.

Het lid herinnert aan de vraag of, wanneer het advies van de advocaat in cassatie negatief is en de cliënt toch vraagt om cassatieberoep in te stellen, de advocaat duidelijk in zijn memorie kan laten blijken dat het de cliënt is die het heeft gevraagd.

Het lid ziet niet in hoe een advocaat in die omstandigheden cassatieberoep zal instellen, als hij *a priori* weet dat zijn cliënt het risico loopt van veroordeeld te worden wegens tergend en roekeloos cassatieberoep.

Nog een ander lid sluit zich aan bij de argumenten van de vorige spreker en van de indiener van het amendement.

Un membre fait remarquer que cette technique juridique est reprise du droit anglo-saxon, dans lequel la *Supreme Court* décide à cinq membres si l'affaire sera examinée ou non.

L'intervenant n'a pas d'objection à l'encontre de ce système; il espère toutefois que l'on retiendra également dans nos hautes juridictions le système de la *dissenting opinion*, qui prévaut dans le système anglo-saxon.

Le système de *dissenting opinion* permet, dans les cas semblables, de faire malgré tout examiner l'affaire ultérieurement par une chambre plénière, comme c'est notamment le cas pour la *Supreme Court* américaine.

Un membre fait remarquer que le système de la *dissenting opinion* exige une discussion générale et ne peut être instauré au niveau de la chambre restreinte créée par l'article 1105bis proposé.

Un membre ajoute qu'en cas de *dissenting opinion* en chambre restreinte, la proposition prévoit que l'affaire est automatiquement renvoyée à la chambre plénière.

L'article 24 est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

Article 25

Mme Milquet dépose un amendement tendant à supprimer cet article (*cf.* doc. Sénat, n° 1-52/2, S.E. 1995, amendement n° 4).

Subsidiairement, elle propose de ne conserver que le dernier alinéa de l'article.

Un membre fait remarquer que, dans certaines matières, par exemple le divorce, le pourvoi en matière civile est suspensif.

Un membre se déclare sensible à l'argumentation de Mme Milquet, parce que, en matière civile, il existe un filtre préalable, à savoir le mémoire obligatoire.

L'intervenant rappelle la question posée de savoir, lorsque l'avis de l'avocat de cassation est négatif et que le client demande malgré tout l'introduction du pourvoi, si l'avocat peut laisser paraître clairement dans son mémoire que c'est le client qui l'a demandé.

L'intervenant ne voit pas comment, dans ces conditions, un avocat introduirait un pourvoi en cassation, s'il sait *a priori* que son client court le risque d'être condamné pour cause de pourvoi téméraire et vexatoire.

Un autre membre se rallie aux arguments du préopinant et de l'auteur de l'amendement.

Hij merkt op dat er hier sprake is van een «geldboete».

Betekent dit dat dit bedrag aan de opdecimen zou onderworpen zijn en dat het met 200 zou worden vermenigvuldigd?

Er wordt ontkennend geantwoord.

Een lid sluit zich eveneens aan bij de argumentatie die aan de grondslag ligt van het amendement.

Het lid is geen voorstander van het subsidiaire voorstel om enkel het laatste lid van artikel 25 te behouden, omdat de verweerder een dergelijk verzoek altijd kan indienen.

De spreker stelt dus voor het artikel in zijn geheel te doen vervallen.

De Commissie sluit zich aan bij deze suggestie, rekening houdend met het feit dat het Hof zich nu al bevoegd acht om kennis te nemen van een eis tot schadevergoeding wegens tergend of roekeloos beroep.

Bijgevolg wordt het amendement eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

Artikel 26 (artikel 24 van de aangenomen tekst)

Dit artikel geeft geen aanleiding tot opmerkingen en wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

Artikel 27 (artikel 25 van de aangenomen tekst)

De minister stelt voor in de Nederlandse tekst van dit artikel de woorden «zittende magistratuur» en «de staande magistratuur» te vervangen door respectievelijk het woord «zetel» en de woorden «het parket».

Mits deze tekstverbetering wordt het artikel eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

Artikel 28 (artikel 26 van de aangenomen tekst)

Dit artikel geeft geen aanleiding tot opmerkingen en wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

Artikel 29 (artikel 27 van de aangenomen tekst)

Op vraag van een lid herinnert de minister eraan dat de personeelsformatie als volgt wordt aangevuld:

raadsheren: + 5

advocaten-generaal: + 2

griffiers: + 1

klerk-griffiers: + 1

Il fait remarquer qu'il est question d'une «amende».

Cela signifie-t-il que ce montant serait soumis aux décimes additionnels et multiplié par 200?

Il lui est répondu par la négative.

Un membre rejoint lui aussi l'argumentation développée dans l'amendement.

Il n'est pas partisan de la proposition subsidiaire de ne conserver que le dernier alinéa de l'article 25, puisque le défendeur peut toujours introduire une telle requête.

L'intervenant propose donc de supprimer l'ensemble de l'article.

La commission se rallie à cette suggestion, compte tenu du fait que la Cour s'estime d'ores et déjà compétente pour connaître d'une demande de dommages et intérêts pour cause de pourvoi téméraire ou vexatoire.

En conséquence, l'amendement est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

Article 26 (article 24 du texte adopté)

Cet article ne donne lieu à aucune observation et est adopté par les 11 membres présents.

Article 27 (article 25 du texte adopté)

Le ministre propose de remplacer respectivement, dans le texte néerlandais, les mots «zittende magistratuur» en «de staande magistratuur» par le mot «zetel» et les mots «het parket».

Moyennant cette correction de texte, l'article est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

Article 28 (article 26 du texte adopté)

Cet article ne donne lieu à aucune remarque et est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

Article 29 (article 27 du texte adopté)

À la demande d'un membre, le ministre rappelle que le cadre est complété comme suit:

conseillers: + 5

avocats généraux: + 2

greffiers: + 1

commis-greffiers: + 1

De minister verwijst naar zijn vroegere opmerking met betrekking tot de noodzaak van een evaluatie, ook op dat niveau.

Artikel 29 wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

Artikelen 30 en 31 (artikelen 28 en 29 van de aangenomen tekst)

Deze artikelen geven geen aanleiding tot opmerkingen en worden eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

V. EINDSTEMMING

Het geheel van het geamendeerde wetsvoorstel wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

*
* *

Het verslag is eenparig goedgekeurd door de 9 aanwezige leden.

De Rapporteur,
Hugo VANDENBERGHE.

De Voorzitter,
Roger LALLEMAND.

Le ministre renvoie à sa remarque antérieure au sujet de la nécessité d'une évaluation, y compris à ce niveau.

L'article 29 est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

Articles 30 et 31 (articles 28 et 29 du texte adopté)

Ces articles ne donnent lieu à aucune observation et sont adoptés à l'unanimité des 11 membres présents.

V. VOTE FINAL

L'ensemble de la proposition de loi amendée a été adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

*
* *

Le présent rapport a été approuvé à l'unanimité des 9 membres présents.

Le Rapporteur,
Hugo VANDENBERGHE.

Le Président,
Roger LALLEMAND.

BIJLAGE

ANNEXE

Voorwaarden <i>Conditions</i>	Raad van State <i>Conseil d'État</i>	Arbitragehof <i>Cour d'arbitrage</i>	Hof van Cassatie <i>Cour de cassation</i>
1) Leeftijd. — <i>Âge</i>	27 jaar. — <i>27 ans</i> (Wet, Raad van State, art. 71, § 1, 2e lid). — (<i>Loi, Conseil d'État, art. 71, § 1er, alinéa 2</i>)	25 jaar. — <i>25 ans</i> (Art. 36, wet van 6 januari 1989). — (<i>Art. 36, loi du 6 janvier 1989</i>)	30 jaar. — <i>30 ans</i> (Art. 4; <i>259quinquies</i>) (vergadering van de commissie: 25 jaar). — (<i>Art. 4; 259quinquies</i>) (<i>réunion de la commission: 25 ans</i>)
2) Diploma. — <i>Diplôme</i>	Licentiaat/doktor in de rechten (Wet, Raad van State, art. 71, § 1, 2e lid). — <i>Licencié/docteur en droit</i> (<i>Loi, Conseil d'État, art. 71, § 1er, alinéa 2</i>)	Licentiaat/doktor in de rechten (Art. 36, wet van 6 januari 1989). — <i>Licencié/docteur en droit</i> (<i>Art. 36, loi du 6 janvier 1989</i>)	Licentiaat/doktor in de rechten (Art. 4; <i>259quinquies</i>). — <i>Licencié/docteur en droit</i> (Art. 4; <i>259quinquies</i>)
3) Talenkennis. — <i>Connaissances linguistiques</i>	Geen vereiste. — <i>Aucune exigence</i>	Voldoende kennis van de tweede landstaal (Art. 35, wet van 6 januari 1989). — <i>Connaissances suffisantes de la seconde langue nationale</i> (<i>Art. 35, loi du 6 janvier 1989</i>)	Bewijs van de kennis van de andere landstaal via bijzonder examen (Art. 32, 4e lid). — <i>Justification de la connaissance de l'autre langue nationale par un examen spécial</i> (<i>Art. 32, alinéa 4</i>)
4) Examen	Vergelijkend examen (Wet, Raad van State, art. 71, § 1, 1e lid). — <i>Concours</i> (<i>Loi, Conseil d'État, art. 71, § 1er, alinéa 1er</i>)	Vergelijkend examen (Art. 37, wet van 6 januari 1989). — <i>Concours</i> (<i>Art. 37, loi du 6 janvier 1989</i>)	Vergelijkend examen (Art. 4; <i>259quinquies</i>). — <i>Concours</i> (<i>Art. 4; 259quinquies</i>)
5) Stage	Geen stage. — <i>Pas de stage</i>	3 jaar. — <i>3 ans</i> (Art. 38, wet van 6 januari 1989). — (<i>Art. 38, loi du 6 janvier 1989</i>)	3 jaar. — <i>3 ans</i> (Art. 4; <i>259sexies</i>)
6) Ervaring. — <i>Expérience</i>	3 jaar nuttige beroepservaring (Wet, Raad van State, art. 71, § 1, 2e lid). — <i>3 ans d'expérience professionnelle utile</i> (<i>Loi, Conseil d'État, art. 71, § 1er, alinéa 2</i>)	Geen vereiste. — <i>Aucune exigence</i>	Geen vereiste in wetsvoorstel — zelfs 30 jaar geeft geen garantie van ervaring — enkel wens in artikel 4 van de artikelsgewijze toelichting <i>Aucune exigence dans la proposition de loi</i> — <i>même l'âge (30 ans) ne donne aucune garantie en matière d'expérience</i> — <i>seul figure dans le commentaire des articles (art. 4) un souhait dans ce sens</i>

Wedden — Salaires	Raad van State — Conseil d'État	Arbitragehof — Cour d'arbitrage	Hof van Cassatie — Cour de cassation
		bezoldigingsregeling van toepassing op leden van het coördinatiebureau van de Raad van State. — <i>régime pécuniaire applicable aux membres du bureau de coordination du Conseil d'État</i>	(in artikel 19 van artikelsgewijze toelichting wordt vermeld: hun wedde is gelijk aan die van de referendarissen bij het Arbitragehof). — (<i>dans le commentaire des articles (art. 19), on lit: leur traitement est égal à celui des référendaires à la Cour d'arbitrage</i>)
	— adjunct-referendaris. — <i>référéndaire adjoint</i>	— gedurende 3-jarige stage: bezoldigingsregeling van adjunct-referendarissen. — <i>pendant le stage de 3 ans: régime pécuniaire applicable aux référendaires adjoints</i>	— gedurende 3-jarige stage. — <i>pendant le stage de 3 ans</i>
	1 363 073 F — referendaris (na ten minste 2 jaar). — <i>référéndaire (après aux moins 2 ans)</i>	1 363 073 F — 10 volgende jaren: bezoldigingsregeling van referendarissen. — <i>pendant les 10 années suivantes: régime pécuniaire applicable aux référendaires</i>	1 363 073 F — 10 volgende jaren. — <i>pendant les 10 années suivantes</i>
	1 778 661 F — eerste referendaris. — <i>premier référendaire</i>	1 778 661 F — het 13e jaar volgend op de benoeming: bezoldigingsregeling van eerste referendarissen. — <i>la 13e année suivant la nomination: régime pécuniaire applicable aux premiers référendaires</i>	1 778 661 F — na het 13e jaar volgend op benoeming. — <i>après la 13e année suivant la nomination</i>
	2 158 541 F (Wet van 5 april 1955 inzake de wedden van ambtsdragers bij de Raad van State gewijzigd bij latere wetten). — (<i>Loi du 5 avril 1955 relative aux traitements des titulaires d'une fonction au Conseil d'État, modifiée par des lois ultérieures</i>)	2 158 541 F (Wet van 6 januari 1989 betreffende de wedden en pensioenen van de rechters, referendarissen en griffiers van het Arbitragehof: art. 1). — (<i>Loi du 6 janvier 1989 relative aux traitements et pensions des juges, des référendaires et des greffiers de la Cour d'arbitrage (art. 1er)</i>)	2 158 541 F (art. 19)